

สภาพทั่วไปของเขตประเวศ

การศึกษาสภาพทั่วไปของเขตประเวศ เริ่มจากวิวัฒนาการและการขยายตัวของเมืองในเขตประเวศ รวมถึงการศึกษาโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ประชากร และระบบโครงสร้างพื้นฐานปัจจุบัน ซึ่งช่วยให้เห็นภาพรวมโดยกว้างของเขตประเวศ และสามารถนำมาประกอบการพิจารณาเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ขั้นพื้นฐานต่อไป นอกจากนี้ในการศึกษาสถานการณ์ด้านที่อยู่อาศัยที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วของภาคเอกชนในพื้นที่เขตประเวศ ยังส่งผลต่อการใช้ที่ดินโดยรวมและสภาพแวดล้อมของเขตประเวศ ทั้งนี้โดยจะกล่าวเป็นหัวข้อโดยละเอียดต่อไป

วิวัฒนาการและการขยายตัวของเมืองในเขตประเวศ

ปัจจุบันประเวศเป็นเขตหนึ่งที่ได้รับอิทธิพลจากการขยายตัวของกรุงเทพมหานครเป็นอย่างมาก เพื่อให้เห็นภาพรวมของวิวัฒนาการและการขยายตัวของเมืองในเขตประเวศที่ชัดเจน จึงขอกล่าวมาด้วยการขยายตัวของเมืองทางฝั่งตะวันออกของกรุงเทพมหานคร

รูปแบบการขยายตัวของเมืองและขนาดการเติบโตของกรุงเทพมหานคร จากการขยายตัวของพื้นที่ปลูกสร้างอาคารและขนาดประชากร เริ่มตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ การใช้ที่ดินในยุคแรกมีเขตพระราชวังเป็นศูนย์กลางการปกครอง ประชากรตั้งถิ่นฐานริมแม่น้ำเจ้าพระยาและลำคลองสายต่างๆ มีการสัญจรทางน้ำเป็นหลัก มีการค้าขายทางน้ำ การขยายตัวของพื้นที่พัฒนาของเมืองหลวงอันเนื่องมาจากการเพิ่มของประชากรเป็นไปอย่างเชื่องช้า รูปแบบของเมืองเป็นแบบ Concentric Pattern จนถึงสมัยรัชกาลที่ 4 ในปี พ.ศ. 2411 มีการรับอารยธรรมจากตะวันตก มีการขุดคลองผดุงกรุงเกษมล้อมรอบกรุง โบราณที่สร้างถนนเจริญกรุง บำรุงเมือง และเฟื่องนคร ทำให้รูปแบบและโครงข่ายของเมืองเปลี่ยนแปลง จำนวนประชากรเพิ่มขึ้นและพื้นที่ปลูกสร้างอาคารหรือพื้นที่พัฒนา (Built-up Area) ขยายตัวออกไป เป็นรูปรีที่มีจากศูนย์กลางเมือง ทำให้เมืองขยายตัวออกมาตามฝั่งตะวันออกมากขึ้น ส่วนการขยายตัวของ

เมืองฝั่งตะวันตก(ธนบุรี) เป็นไปอย่างช้า ๆ ลักษณะที่อยู่อาศัยแบ่งเป็นชั้น ๆ ไปตามเส้นทางของคลองที่ล้อมรอบกรุง ใจกลางเมืองยังเป็นย่านธุรกิจ ถัดออกไปเป็นที่อยู่อาศัยของประชาชนทั่วไปและบริเวณรอบนอกที่ห่างจากศูนย์กลางเมือง ในสมัยนั้นพบว่าเจ้านายและผู้มีฐานะดีจะออกมาสร้างที่อยู่อาศัยรอบนอกห่างไกลจากพระบรมมหาราชวัง ซึ่งเป็นกลุ่มผู้เริ่มทำให้เมืองขยายตัวออกมาภายนอก ในช่วงนี้รูปแบบของเมืองยังเป็นแบบศูนย์กลางเดียว (Monocentric Growth)

สมัยรัชกาลที่ 5 ความเจริญจากตะวันตกแพร่เข้ามา มีการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในเมืองหลวงอย่างกว้างขวาง คลองที่ขุดในสมัยนี้ได้แก่ คลองเปรมประชากร คลองนครเนื่องเขต คลองประเวศบุรีรมย์ คลองรังสิตประยูรศักดิ์ และคลองสาคร มีการตัดถนนมากกว่า 50 สาย สายสำคัญคือ ถนนราชดำเนิน รูปแบบการคมนาคมเดิมซึ่งสัญจรทางน้ำ เปลี่ยนเป็นการใช้ถนนในการคมนาคมติดต่อที่สำคัญ ซึ่งเปิดพื้นที่เมืองทั้งทางทิศเหนือ ใต้ และตะวันออก ตามแนวถนนเจริญกรุง บางรักเมือง เพ็ญนคร และราชดำเนิน การขยายตัวของเมืองเริ่มเปลี่ยนจากรูปแบบ Concentric เป็น Ribbon Development หรือแบบ Axial Development ซึ่งกระจายออกไปตามเส้นทางของถนนหลักจากศูนย์กลางของเมือง

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 7 มีการก่อสร้างถนนสายสำคัญได้แก่ ถนนสุขุมวิท และถนนพหลโยธิน การสร้างถนนสุขุมวิทไปยังจังหวัดสมุทรปราการ ทำให้เมืองขยายไปทางทิศตะวันออก มีการตั้งถิ่นฐานหนาแน่นของที่อยู่อาศัยชั้นดีไปตามถนนสุขุมวิท เขตพระโขนง ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ และถนนลาดพร้าว เขตบางกะปิ นอกจากนี้พื้นที่พัฒนากระจายไปทางเหนือตามแนวถนนพหลโยธิน ถนนสามเสน เขตดุสิต ทางตะวันออกไปตามถนนเพชรบุรี ลาดพร้าว และทางใต้ตามถนนสุขุมวิทมากขึ้น พื้นที่ปลูกสร้างอาคารอยู่สองฝั่งถนน เป็นระยะเริ่มของการเกิดหมู่บ้านจัดสรรเอกชน รูปแบบของเมืองเริ่มเปลี่ยนเป็นแบบ Sector Development ศูนย์กลางธุรกิจใหม่เกิดขึ้นตามแหล่งที่พักอาศัยที่ขยายตัวออกไป ตามจุดหรือบริเวณส่วนต่าง ๆ ของเมือง การขยายตัวของเมืองเริ่มรัดรัดขาดระเบียบ เป็นไปตามอำนาจการซื้อขายที่ดิน และตามเส้นทางคมนาคมสายหลัก

ปัจจุบันพื้นที่พัฒนายังคงขยายตัวออกมาทางฝั่งตะวันออกของกรุงเทพมหานครอย่างกว้างขวาง เกิดศูนย์กลางและที่พักอาศัยของผู้มีรายได้สูงในเขตชานเมือง มีการลงทุนของนักจัดสรรที่ดินและที่อยู่อาศัย โดยที่รัฐลงทุนก่อสร้างสาธารณูปโภคของถนนสายหลัก และภาคเอกชน

ลงทุนสาธารณูปโภคของหมู่บ้าน เป็นการเปิดพื้นที่ใหม่ทำให้เกิดศูนย์กลางธุรกิจขึ้นหลายจุด ซึ่งศูนย์กลางเหล่านี้เกิดขึ้นรอบศูนย์กลางเดิม โดยรูปแบบการขยายตัวของเมืองจะมีศูนย์กลางใหม่เกิดขึ้นหลาย ๆ ศูนย์กลางตามบริเวณต่าง ๆ ของพื้นที่พัฒนาที่ขยายออกไป รูปแบบโครงสร้างของเมืองเป็นแบบ Multiple Nuclei และมีการตัดถนนเชื่อมต่อระหว่างศูนย์กลางย่อยใหม่ต่าง ๆ ที่อยู่อาศัยและอุตสาหกรรมจะอยู่เขตชั้นนอกหรือเขตชานเมืองของกรุงเทพมหานคร เป็นการได้ช่วยแบ่งเบาภาระและบทบาทของศูนย์กลางใหญ่ซึ่งอยู่ใจกลางของกรุงเทพมหานคร อย่างไรก็ตามย่านพาณิชยกรรมและบริการของย่านใจกลางเมืองยังคงมีอยู่ การขยายตัวของพื้นที่พัฒนายังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง ความหนาแน่นของพื้นที่เขตชั้นกลางและชั้นนอกเพิ่มสูงมาก และกระจายสู่จังหวัดในเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร

สำหรับวิวัฒนาการของเขตประเวศนั้น จากโครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนและผังพัฒนาเขตประเวศ โดยภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง (2536) ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับความเป็นมาของเขตประเวศไว้ว่า¹ แต่เดิมเขตประเวศเป็นเพียงแขวงหนึ่งของเขตพระโขนง ซึ่งเป็นทุ่งนาเว้งร้าง ส่วนใหญ่เป็นสวน มีประชากรอาศัยอยู่น้อย ในสมัยรัชกาลที่ 4 (พ.ศ. 2400) บรรดากงสุลและพ่อค้าชาวต่างประเทศได้ทำหนังสือขอให้รัฐบาลไทยขุดคลองถัดจากบางนาถึงคลองผดุงกรุงเกษม โดยอ้างว่าการเดินทางมาถึงพระนครต้องใช้เวลาหลายวันเพราะน้ำเชี่ยวมาก จะขอลงไปตั้งห้างซื้อขายที่ได้ปากคลองพระโขนงตลอดถึงบางนา รัชกาลที่ 4 จึงโปรดให้ขุดคลองดังกล่าวขึ้น โดยเอามูลดินขึ้นมาถมเป็นถนนฝั่งเหนือขนานไปกับลำคลอง พระราชทานชื่อว่า คลองถนนตรง หรือถนนพระราม 4 ในปัจจุบันนั่นเอง

¹ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง การศึกษาเพื่อจัดทำแผนและผังพัฒนาเขต : เขตประเวศ, หน้า 1-1, 1-2

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ทรงสร้างทางรถไฟสายปากน้ำขึ้นเป็นสายแรกของประเทศ จากพระนครจะไปอำเภอพระโขนงก็โดยอาศัยทางรถไฟสายนี้ ซึ่งในสมัยนั้นพระโขนงเป็นอำเภอที่ขึ้นกับจังหวัดนครเขื่อนขันธ์ (จังหวัดสมุทรปราการในปัจจุบัน) ตัวที่ว่าการอำเภอตั้งอยู่ที่บริเวณวัดมหาบุศย์ในเขตสวนหลวงปัจจุบัน ต่อมาในปี พ.ศ. 2459 ได้ย้ายที่ว่าการอำเภอมาตั้ง ณ บริเวณวัดสะพาน แขวงพระโขนง ขึ้นกับจังหวัดพระประแดง (เปลี่ยนชื่อจากนครเขื่อนขันธ์เดิม เป็นจังหวัดพระประแดง) ต่อมาได้มีการปรับปรุงเขตการปกครองใหม่ จังหวัดพระประแดง ยุบเป็นอำเภอขึ้นกับจังหวัดสมุทรปราการ อำเภอพระโขนงเปลี่ยนมาขึ้นกับจังหวัดพระนครเป็นอำเภอชั้นนอก ต่อมาได้ย้ายตัวที่ว่าการอำเภอมาตั้งที่ริมถนนสุขุมวิท ปากซอยสุขุมวิท 54 จนถึงปัจจุบัน

เขตพระโขนงในระยะหลัง ๆ เติบโตอย่างรวดเร็วมาก เป็นผลจากการตัดถนนสุขุมวิทซึ่งเชื่อมต่อกับจังหวัดสมุทรปราการ ถนนบางนา-ตราดเชื่อมต่อกับจังหวัดทางภาคตะวันออกของประเทศ ทำให้เขตพระโขนงเป็นเส้นทางผ่านที่สำคัญไปยังจังหวัดใกล้เคียง นอกจากนั้นยังมีถนนซอยที่เชื่อมต่อกับพื้นที่ที่อยู่ภายในเขตและภายนอกเขต ทำให้การคมนาคมติดต่อสะดวกมากยิ่งขึ้น ในระยะหลังที่มีการตัดถนนพัฒนาการ และถนนศรีนครินทร์ เป็นการเปิดพื้นที่ให้เมืองขยายตัวมาทางด้านตะวันออกมากขึ้น

เนื่องจากเขตพระโขนงมีพื้นที่กว้าง และมีประชากรอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งมีผลทำให้การปกครองและการให้บริการแก่ประชาชนทำได้ไม่ทั่วถึง กรุงเทพมหานครจึงได้จัดให้มีการแบ่งพื้นที่เขตปกครองใหม่ โดยเพิ่มจำนวนเขตขึ้นเพื่อให้ความเหมาะสมกับจำนวนประชากร และเพื่อประโยชน์ในการจัดบริการและดูแลทุกข์สุขของประชาชนอย่างทั่วถึง การแบ่งพื้นที่การปกครองใหม่นี้คำนึงถึงความเหมาะสมและศักยภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และกายภาพของพื้นที่ตลอดจนจำนวนขนาดของประชากร ดังนั้น กรุงเทพมหานครจึงมีเขตการปกครองเพิ่มจากเดิม 24 เขต เป็น 36 เขต ตั้งแต่วันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2532 ทั้งนี้แขวงประเวศจึงได้มีการจัดตั้งเป็นเขตประเวศ

สภาพการพัฒนาของเขตประเวศที่ผ่านมา เริ่มขึ้นจากการขยายตัวของพื้นที่พักอาศัยชานเมืองของกรุงเทพมหานคร จากพื้นที่เมืองที่เริ่มมีมั่วสุมแล้วบริเวณถนนรามคำแหง เขตบางกะปิ บริเวณถนนสุขุมวิท เขตคลองเตยและเขตพระโขนง บริเวณช่วงดินถนนบางนา-ตราด เขตพระโขนง ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับเขตประเวศทางทิศเหนือ ตะวันตก และใต้ ตามลำดับ การขยายตัวของเมืองและพื้นที่พักอาศัยชานเมืองเป็นไปอย่างรวดเร็วหลังจากที่ได้มีการตัดถนนพัฒนาการที่เชื่อมต่อกับถนนเพชรบุรีตัดใหม่บริเวณแยกคลองตัน ไปสิ้นสุดบริเวณถนนสุขุมวิท 77 (อ่อนนุช) และตัดถนนศรีนครินทร์จากถนนรามคำแหงบริเวณแยกกลาสาสี่ ทอดตัวในแนวเหนือ-ใต้จนไปสิ้นสุดบริเวณถนนเทพารักษ์ในเขตจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งก่อให้เกิดโครงข่ายถนนสายหลักที่สมบูรณ์สามารถดึงดูดการพัฒนาให้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว (แผนที่ 3-1) เห็นได้จาก Built-up Area ของเขตประเวศที่เพิ่มขึ้นจากช่วงปี พ.ศ. 2525, 2530 และ 2535 โดยเฉพาะบริเวณถนนศรีนครินทร์มีการพัฒนาที่ดินในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโครงการขนาดใหญ่ของภาคเอกชน

จนกระทั่งเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2537 กรุงเทพมหานครได้จัดตั้งเขตสวนหลวงขึ้นใหม่ โดยแยกออกมาจากเขตประเวศเดิม ทำให้ปัจจุบันเขตประเวศมีเขตการปกครองอยู่ทั้งหมด 3 แขวงอันประกอบด้วย แขวงประเวศ แขวงหนองบอน และแขวงคอกไม้

ที่ตั้งและเขตการปกครอง

เขตประเวศจัดอยู่ในพื้นที่เขตชั้นกลางของกรุงเทพมหานครมีพื้นที่ทั้งสิ้น 82,479 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของกรุงเทพมหานคร มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (แผนที่ 3-2)

ทิศเหนือ	จรดเขตบางกะปิ มีคลองกะจะและคลองวังใหญ่เป็นแนวเขต
ทิศตะวันออก	จรดเขตลาดกระบัง มีคลองแม่จันทร์เป็นแนวเขต และจรดอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ มีคลองตาพูด คลองสิงห์โต และคลองสลุดเป็นแนวเขต
ทิศใต้	จรดเขตอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ มีคลองดินตาลเป็นแนวเขต และจรดแขวงบางนา เขตพระโขนง มีคลองเคสีดเป็นแนวเขต

พ.ศ. 2525

พ.ศ. 2530

พ.ศ. 2535

แนวทางการพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมชานเมืองปัจจุบัน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

แสดง : พื้นที่ปลูกสร้างอาคารของเขตประเวศปี 2525, 2530 และ 2535

สัญลักษณ์

 พื้นที่ปลูกสร้างอาคาร (Built-up Area)

ที่มา : ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง

มาตราส่วน :

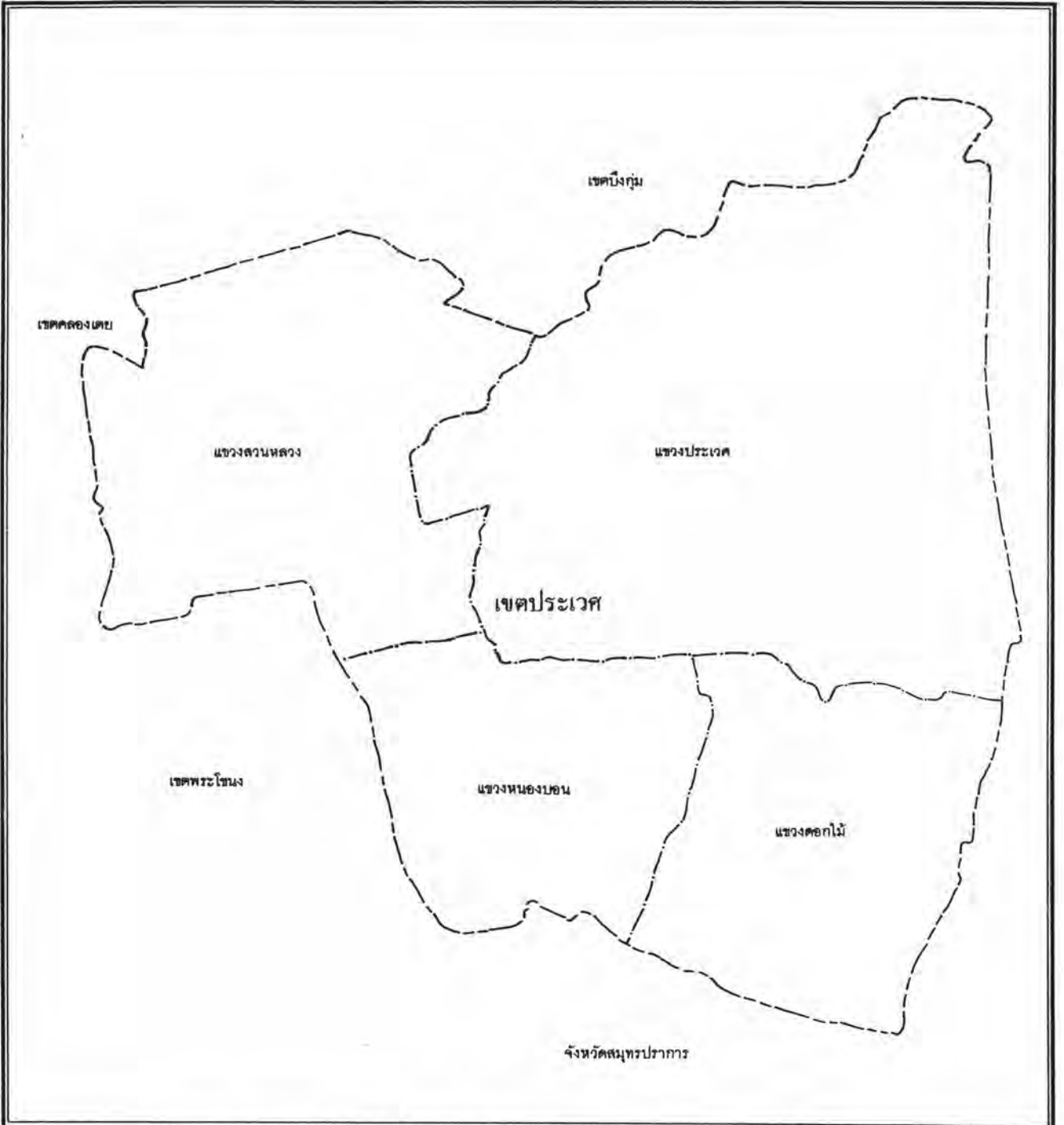

แผนที่
3-1

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวทางการพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมชานเมืองปัจจุบัน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

แสดง : ที่ตั้งและเขตการปกครองของเขตประเวศ

สัญลักษณ์

- แนวแบ่งเขตจังหวัด
- แนวแบ่งเขตประเวศ
- แนวแบ่งเขตแขวง

ที่มา :

มาตราส่วน :

แผนที่
3-2

ภาควิชาการวางผังเมืองและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทิศตะวันตก จรดแขวงพระโขนง เขตคลองเตย มีคลองบ้านม้าเป็นแนวเขต
และจรดแขวงบางจาก เขตพระโขนง มีคลองเคล็ดเป็นแนวเขต
เขตประเวศได้แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 4 แขวง ทั้งนี้มีจำนวนพื้นที่ ประชากร
และความหนาแน่นในปี พ.ศ. 2535 ดังนี้

ตารางที่ 3-1 แสดงจำนวนพื้นที่ ประชากร และความหนาแน่นรายแขวงของเขตประเวศปี 2535

แขวง	พื้นที่ (ตร.กม.)	จำนวนประชากร (คน)	ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)
สวนหลวง*	20.747	94,501	4,555
ประเวศ	32.047	66,788	2,084
หนองบอน	14.513	32,410	2,233
ดอกไม้	15.172	11,428	753
รวม	82.479	205,127	2,487

ที่มา : กองปกครองและทะเบียน สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร

หมายเหตุ : ข้อมูลเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2535

*ปัจจุบันแยกเป็นเขตสวนหลวง เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2537

จากตารางที่ 3-1 แขวงประเวศนับเป็นแขวงที่มีพื้นที่มากที่สุดคือ 32.05 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 39 ของพื้นที่เขตประเวศทั้งหมด รองลงมาคือแขวงสวนหลวง ดอกไม้ และหนองบอน ตามลำดับ แม้ว่าแขวงประเวศจะมีพื้นที่มากที่สุด แต่พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม มีประชากรอาศัยอยู่กระจัดกระจายทั่วไป ในขณะที่แขวงสวนหลวงเป็นแขวงที่มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นที่สุดคือ 4,555 คนต่อตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ. 2535 หนาแน่นกว่าแขวงหนองบอนและแขวงประเวศที่มีความหนาแน่นประชากรรองลงมาถึงกว่าเท่าตัว คือมีความหนาแน่นประชากรเท่ากับ 2,233 และ 2,084 คนต่อตารางกิโลเมตรตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจาก

แขวงสวนหลวงตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของเขต ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่เมืองเขตบางกะปิ เขตคลองเตย และเขตพระโขนง

สภาพโดยทั่วไปของพื้นที่เขตประเวศส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มระดับต่ำ ที่เกิดจากการตกตะกอนทับถมของดินตะกอนน้ำทะเลและดินตะกอนน้ำกร่อย ซึ่งเป็นดินที่มีการระบายน้ำเร็ว และมีความสามารถในการอุ้มน้ำสูง เนื้อดินตะกอนชั้นบนเป็นดินเหนียวอ่อน หนาประมาณ 15-30 เมตร ถัดลงไปเป็นชั้นของดินเหนียวแข็งสลับกับชั้นทราย จนถึงระดับลึกประมาณ 400 ถึง 1,000 เมตรจากพื้นผิวดินจึงเป็นชั้นหิน ตามชั้นทรายที่แทรกอยู่ระหว่างดินเหนียวส่วนใหญ่เป็นแหล่งกักเก็บน้ำบาดาล นอกจากนี้ความเป็นที่ราบลุ่มสองฝั่งคลองประเวศบุรีรมย์ ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินค่อนข้างสูง มีคุณสมบัติเหมาะสมอย่างดีที่สุดสำหรับการปลูกข้าวและไม้ผล แต่พืชไร่จะมีปัญหาเนื่องจากการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เขตประเวศเป็นเขตหนึ่งที่ยังคงมีพื้นที่เกษตรกรรมเหลืออยู่

โครงสร้างทางเศรษฐกิจของเขตประเวศ

เพื่อให้เห็นภาพรวมของการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ จึงได้พิจารณาถึงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของกรุงเทพมหานครด้วย โดยจากการเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์มวลรวมของกรุงเทพมหานคร ระหว่างปีพ.ศ. 2529 และ 2534 (ตาราง 3-2) จะพบว่า โครงสร้างทางเศรษฐกิจของกรุงเทพมหานครขึ้นอยู่กับสาขาการผลิตภาคตติยภูมิ (Tertiary Sector) ได้แก่ การค้าและบริการต่างๆ โดยมีสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมในปี พ.ศ. 2534 เท่ากับร้อยละ 58.25 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด ในขณะที่สาขาการผลิตภาคทุติยภูมิ (Secondary Sector) หรือภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนร้อยละ 41.20 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด และสาขาการผลิตภาคปฐมภูมิ (Primary Sector) หรือภาคเกษตรกรรมมีสัดส่วนน้อยที่สุด คือมีเพียงร้อยละ 0.55 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดเท่านั้น และหากพิจารณาอัตราการเจริญเติบโตในแต่ละสาขาการผลิตในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2529 และ 2534 จะพบว่าสาขาการผลิตด้านการเงินและการธนาคารซึ่งอยู่ในภาคการค้าและบริการมีอัตราการเจริญเติบโตสูงสุด รองลงไปได้แก่ สาขาการผลิตด้านการก่อสร้าง จะเห็นได้ชัดว่าทั้งสองสาขานี้มีความเกี่ยวข้องกันอย่างมากต่อการลงทุนในระบบเศรษฐกิจ หรือการพัฒนาธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ที่นับวันจะมีความ

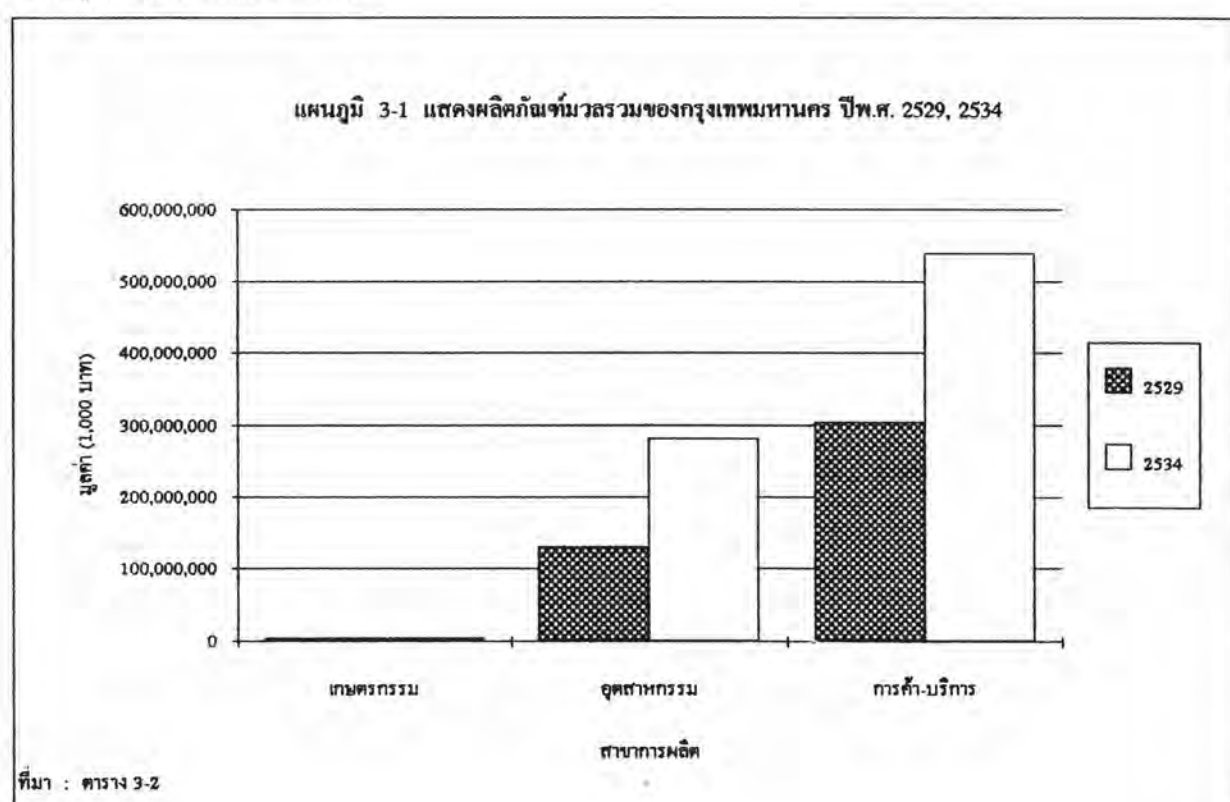
ตาราง 3-2 แสดงการเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์รวมของกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2529, 2534

หน่วย : 1,000 บาท

สาขาการผลิต	2529		2534		อัตราการเจริญเติบโต (%)
	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ	
การเกษตรกรรม	3,356,949	0.77	4,542,684	0.55	35.32
กสิกรรม	580,535	0.13	685,298	0.08	18.05
ปศุสัตว์	130,756	0.03	189,053	0.02	44.58
ประมง	135,082	0.03	287,696	0.03	112.98
ป่าไม้	0	0.00	0	0.00	0.00
การบริหารทางการเกษตร	23,277	0.01	13,958	0.00	(40.04)
การแปรรูปผลผลิตเกษตรอย่างง่าย	2,487,299	0.57	3,366,679	0.41	35.35
เหมืองแร่-ช่อหิน	0	0.00	0	0.00	0.00
อุตสาหกรรม	130,564,896	29.82	281,488,855	34.14	115.59
การก่อสร้าง	18,983,381	4.34	58,255,096	7.06	206.87
ไฟฟ้า-ประปา	9,273,664	2.12	14,805,265	1.80	59.65
การคมนาคมขนส่ง	54,038,660	12.34	98,453,756	11.94	82.19
การค้าส่ง-ค้าปลีก	91,322,886	20.86	175,856,484	21.33	92.57
การเงินการธนาคาร	21,331,098	4.87	69,953,638	8.48	227.94
ที่อยู่อาศัย	11,804,664	2.70	15,338,885	1.86	29.94
การบริหารราชการ	14,598,330	3.33	14,957,843	1.81	2.46
การบริการ	82,517,364	18.85	90,911,808	11.03	10.17
รวม	437,791,892	100.00	824,564,314	100.00	88.35

ที่มา : กองบัญชาการตำรวจนครบาล คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บมีค่าคิดลบ

สำคัญมากยิ่งขึ้นต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งเห็นได้จากการขยายตัวของ การก่อสร้าง อาคารพาณิชย์ อาคารสำนักงาน และอาคารสูงในรูปแบบต่างๆ ทั้งพาณิชย์และพักอาศัยในเขต พื้นที่ศูนย์กลางเมืองของกรุงเทพมหานคร อย่างไรก็ตาม เศรษฐกิจของกรุงเทพมหานครได้ ขยายตัวอย่างรวดเร็วไม่เฉพาะแต่ในพื้นที่เมืองเท่านั้น การค้าและบริการในระดับชุมชนที่เริ่ม กระจายออกไปยังพื้นที่ชานเมืองเริ่มมีบทบาทเด่นชัดขึ้น โดยเฉพาะพื้นที่ที่เมืองเริ่มขยายตัวออก ไป เห็นได้ชัดจากการขยายตัวของศูนย์การค้าชานเมืองที่กำลังมีการแข่งขันกันอย่างสูงในภาค ธุรกิจเอกชน

ประเวศเป็นเขตหนึ่งที่ได้รับผลจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจในภาพรวมคือ การขยาย ตัวทางด้านธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ การพัฒนาที่ดินของภาคเอกชน ทั้งนี้เนื่องจากเขตประเวศยังมีพื้นที่ว่างอยู่มากที่เหมาะสมต่อการพัฒนาโครงการต่างๆ ของภาคเอกชน เช่น โครงการหมู่บ้าน จัดสรรในระดับราคาปานกลางถึงสูง ศูนย์การค้าขนาดใหญ่ อาคารสำนักงาน โรงพยาบาล เอกชน เป็นต้น

การพิจารณาโครงสร้างทางเศรษฐกิจของเขตประเวศ แบ่งออกเป็น 3 สาขาหลัก ได้แก่ สาขาเกษตรกรรม สาขาอุตสาหกรรม และสาขาการค้าและบริการ ดังนี้

1. สาขาเกษตรกรรม

เขตประเวศมีพื้นที่เกษตรกรรม ส่วนใหญ่อยู่ในแขวงตอกไม้และแขวงประเวศ ซึ่งอยู่ทางฝั่งตะวันตกของเขต ประเภทของเกษตรกรรมในพื้นที่โดยมากเป็นการทำนาข้าวและ บ่อเลี้ยงปลา จากสภาพการขยายตัวอย่างรวดเร็วของพื้นที่เมืองเพื่อรองรับจำนวนประชากรที่ เพิ่มขึ้น ตลอดจนการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจโดยรวมในภาคการค้าบริการและอุตสาหกรรม ทำให้บทบาทและความสำคัญของเขตประเวศในด้านเกษตรกรรมค่อยๆ ลดความสำคัญลง เห็นได้ จากจำนวนพื้นที่เกษตรที่ลดลงในแต่ละแขวง ซึ่งจะกล่าวโดยละเอียดในบทต่อไป

2. สาขาอุตสาหกรรม

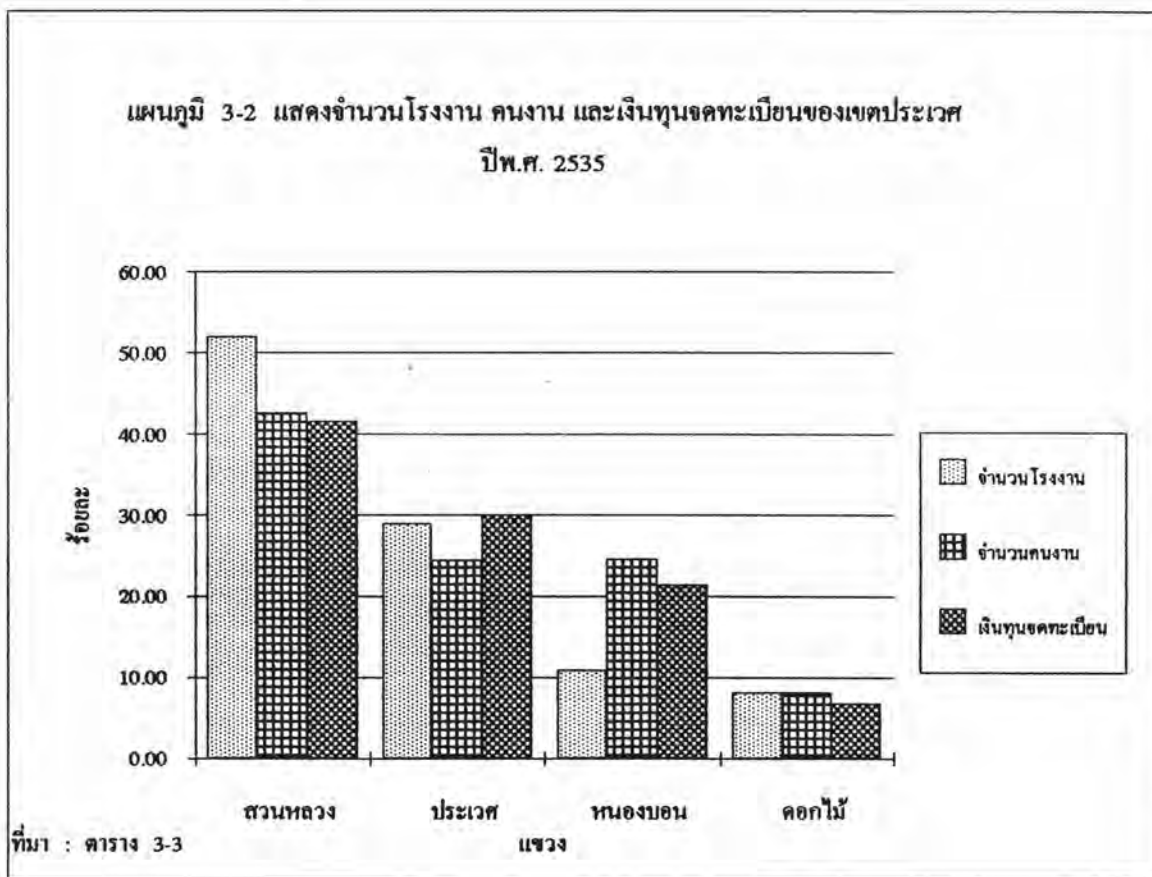
โรงงานอุตสาหกรรมที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการในเขตประเวศ มีทั้งสิ้น 667 โรงงาน จากสถิติของกองควบคุมโรงงาน กรมโรงงานอุตสาหกรรม ในปี พ.ศ. 2532 (ตาราง 3-3, แผนภูมิ 3-2) พบว่า โรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในแขวงสวนหลวงมากที่สุดถึง 347 แห่ง หรือร้อยละ 52.02 ของจำนวนโรงงานทั้งหมดในเขตประเวศ ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมออกมายังชานเมืองรอบนอก และนโยบายจำกัดการขยายตัวของอุตสาหกรรมในเขตเมือง ประกอบกับมีปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการประกอบกิจการอุตสาหกรรมทั้งในด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ โครงข่ายการคมนาคมขนส่ง และอุปทานทางด้านที่ดินที่เหมาะสม รองลงมาได้แก่ แขวงประเวศและแขวงหนองบอน โดยมีอยู่จำนวน 193 และ 73 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 28.94 และ 10.94 ตามลำดับ ส่วนแขวงดอกไม้มีโรงงานอุตสาหกรรมเกิดขึ้นน้อยที่สุดเพียง 54 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 8.10 เท่านั้น (แผนที่ 3-3) ทั้งนี้เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่ของแขวงดอกไม้ยังขาดแคลนการให้บริการพื้นฐานที่จำเป็น โดยเฉพาะความสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่โดยเส้นทางคมนาคมสายหลัก และจากแผนภูมิ 3-2 หากเปรียบเทียบจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมกับจำนวนแรงงานและเงินทุนจดทะเบียนตามรายแขวง ถึงแม้ว่าแขวงสวนหลวงจะมีสัดส่วนของจำนวนโรงงาน แรงงาน และเงินทุนจดทะเบียนสูงสุด แต่จะเห็นว่า ในแขวงหนองบอนมีสัดส่วนของจำนวนแรงงานและเงินทุนจดทะเบียนสูงกว่าสัดส่วนของจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมถึงกว่าเท่าตัว ทั้งนี้เนื่องจากโรงงานอุตสาหกรรมในแขวงหนองบอนส่วนใหญ่เป็นโรงงานขนาดใหญ่ ซึ่งแตกต่างจากแขวงอื่นในเขตประเวศที่มีสัดส่วนของจำนวนโรงงานอุตสาหกรรม แรงงาน และเงินทุนจดทะเบียนใกล้เคียงกัน โดยที่โรงงานส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กและอุตสาหกรรมภายในครัวเรือนที่ใช้แรงงานและเงินทุนไม่มากนัก

สำหรับโรงงานอุตสาหกรรมที่พบในเขตประเวศ (ตาราง 3-4, แผนภูมิ 3-3) ส่วนใหญ่จะเป็นโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กที่มีจำนวนแรงงานไม่เกิน 50 คน มีถึงร้อยละ 86.06 ของจำนวนทั้งหมด และส่วนมากกระจายตัวอยู่ในแขวงสวนหลวงและแขวงประเวศ มีจำนวนเพียงเล็กน้อยที่เป็นโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางซึ่งมีจำนวนแรงงานระหว่าง 51-500 คน โดยคิดเป็นร้อยละ 11.54 ของจำนวนทั้งหมด อยู่ในแขวงสวนหลวงและแขวงหนองบอนเป็นส่วนใหญ่ และมีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ซึ่งมีจำนวนแรงงานมากกว่า 500 คน อยู่

ตาราง 3-3 แสดงจำนวนโรงงาน คนงาน และเงินทุนจดทะเบียน รายแขวงของเขตประเวศ พ.ศ. 2535

เขต/แขวง	จำนวนโรงงาน		จำนวนคนงาน		เงินทุนจดทะเบียน	
	แห่ง	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	ล้านบาท	ร้อยละ
สวนหลวง	347	52.02	7,948	42.70	1,417	41.64
ประเวศ	193	28.94	4,566	24.53	1,021	30.02
หนองบอน	73	10.94	4,577	24.59	730	21.46
คอกไม้	54	8.10	1,524	8.19	234	6.88
เขตประเวศ	667	100.00	18,615	100.00	3,403	100.00

ที่มา : กองควบคุมโรงงาน กรมโรงงานอุตสาหกรรม

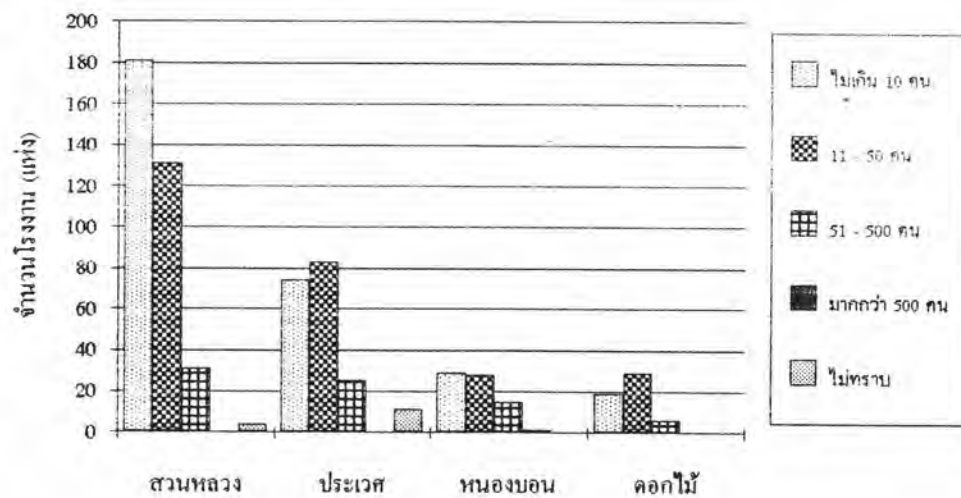

ตาราง 3-4 แสดงจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมรายแขวงของเขตประเวศ ในปีพ.ศ. 2535
จำแนกตามขนาดแรงงาน

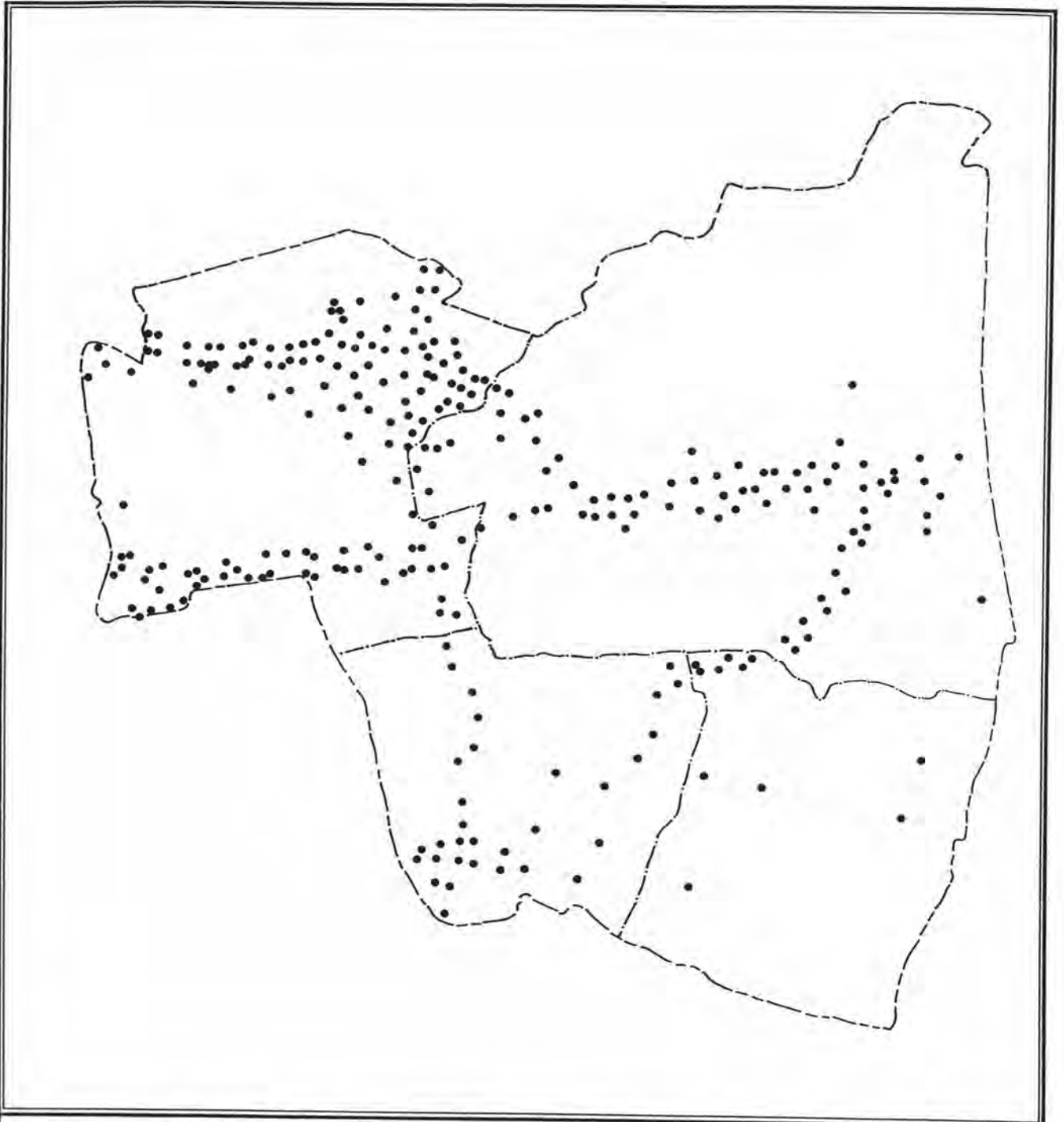
ขนาดแรงงาน	จำนวนโรงงาน (แห่ง)				
	สวนหลวง	ประเวศ	หนองบอน	คอกไม้	รวม
ไม่เกิน 10 คน	181	74	29	19	303
11 - 50 คน	131	83	28	29	271
51 - 500 คน	31	25	15	6	77
มากกว่า 500 คน	-	-	1	-	1
ไม่ทราบ	4	11	-	-	15
รวม	347	193	73	54	667

ที่มา : กองควบคุมโรงงาน กรมโรงงานอุตสาหกรรม

แผนภูมิ 3-3 แสดงจำนวนโรงงานอุตสาหกรรม แยกตามขนาดแรงงาน
ปีพ.ศ. 2535

ที่มา : ตาราง 3-4

แนวทางการพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมชานเมืองปัจจุบัน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

แสดง : การกระจายตัวของจุดสาธารณสุขในเขตประเวศ

สัญลักษณ์

- ที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม

ที่มา :

มาตราส่วน :

แผนที่
3-3

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เพียงโรงงานเดียวเท่านั้น และตั้งอยู่ในแขวงหนองบอน ที่เป็นเช่นนี้คงเนื่องมาจากพื้นที่เขต
 ประเวศอยู่ใกล้กับนิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง และกลุ่มโรงงานที่ตั้งอยู่สองฝั่งถนนบางนา-ตราด
 ซึ่งมีความพร้อมและได้รับมาตรการสนับสนุนจากรัฐมากกว่า จึงทำให้นักลงทุนและผู้ประกอบการ
 รายใหญ่ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เลือกที่จะตั้งโรงงานในพื้นที่เหล่านั้นก่อน

จากการพิจารณาประเภทของโรงงานอุตสาหกรรมในเขตประเวศ (ตาราง
 3-5, แผนภูมิ 3-4) พบว่ามีโรงงานอุตสาหกรรมประเภทผลิตภัณฑ์โลหะและอโลหะมากที่สุด คือ
 มีจำนวน 134 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 20.1 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการผลิตส่วนประกอบสำหรับใช้ในการ
 ก่อสร้างอาคาร เครื่องเรือน หรือเครื่องตกแต่งภายในอาคาร รองลงมาได้แก่ โรงงาน
 อุตสาหกรรมประเภทไม้และกระดาษ มีจำนวน 123 แห่ง หรือร้อยละ 18.44 จะเห็นได้ว่า
 ประเภทของโรงงานอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นในเขตประเวศนั้นส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อรองรับอุปทาน
 ของการขยายตัวในด้านที่อยู่อาศัยและโครงการพัฒนาที่ดินในรูปแบบต่าง ๆ ของภาคเอกชน

แนวโน้มการเติบโตของโรงงานอุตสาหกรรมในเขตประเวศ จากตาราง 3-6
 และแผนภูมิ 3-5, 3-6 ซึ่งแสดงถึงการเติบโตของจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512-
 2535 จะเห็นว่า การเติบโตของจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมมีการเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะการ
 เพิ่มขึ้นของอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ซึ่งมีการขยายตัวมาโดยตลอดตามการขยายตัวของ
 พื้นที่พักอาศัย ทั้งนี้ นอกจากจะมีปัจจัยสนับสนุนด้านการให้บริการพื้นฐานที่มีอยู่ในพื้นที่ และ
 อุปทานทางด้านที่ดินแล้ว ยังอยู่ใกล้กับท่าเรือคลองเตยและศูนย์กลางตลาดเพื่อกระจายสินค้าไปยัง
 ยังพื้นที่ต่าง ๆ ได้โดยสะดวกทั้งภายในและภายนอกประเทศ

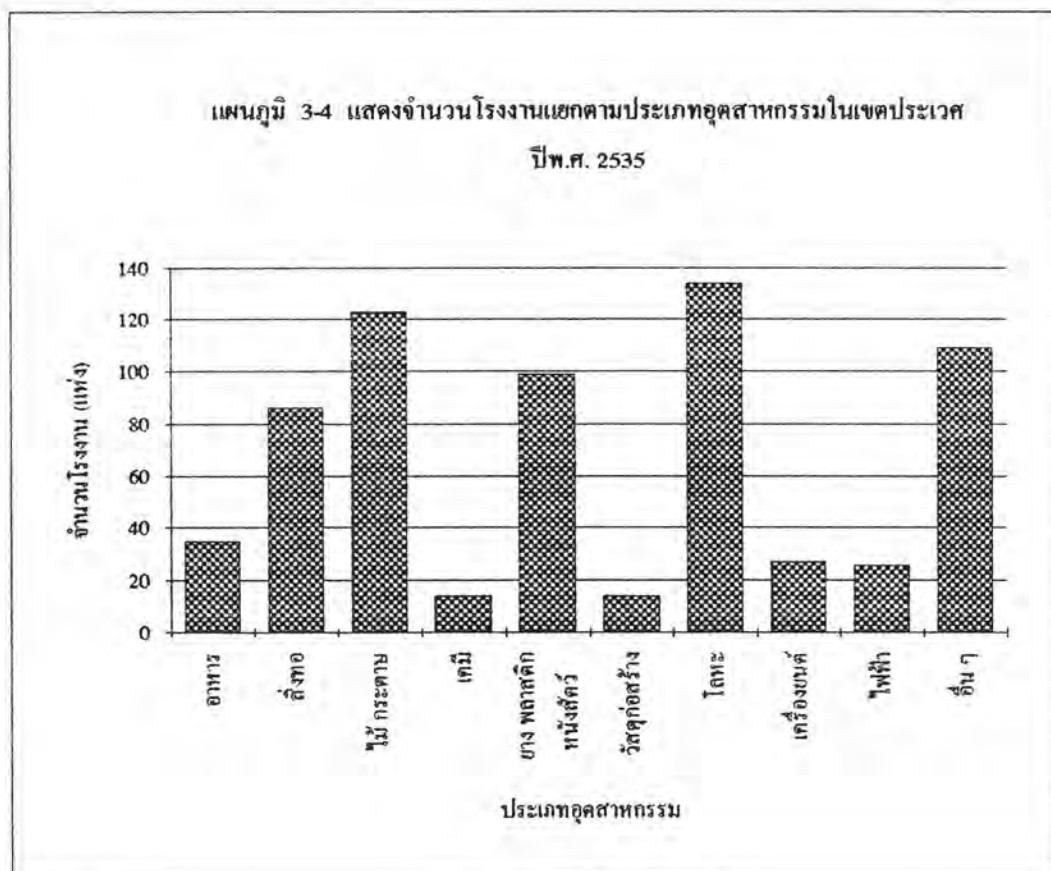
3. สาขาการค้าและบริการ

จำนวนสถานประกอบการกิจการค้าและบริการ จะสามารถชี้ให้เห็นถึงศักยภาพและ
 ความเจริญของพื้นที่เมืองที่ขยายตัวเข้ามาในเขตประเวศ จากตาราง 3-7 แสดงจำนวนสถาน
 ประกอบการและคนงานของภาคเอกชนในเขตประเวศเปรียบเทียบกับกรุงเทพมหานคร พบว่าเขต
 ประเวศมีจำนวนสถานประกอบการรวมทั้งสิ้น 3,841 แห่ง หรือร้อยละ 2.25 ของจำนวน
 สถานประกอบการทั้งหมดในเขตกรุงเทพมหานคร ขณะที่ มีแรงงานรวมทั้งสิ้น 36,309 คนหรือ

ตาราง 3-5 แสดงจำนวนโรงงานและแรงงาน จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรมในเขตประเวศ ปี พ.ศ. 2535

ประเภทอุตสาหกรรม	โรงงาน		แรงงาน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อาหาร	35	5.25	552	2.97
สิ่งทอ	86	12.89	4,630	24.87
ไม้ กระจาด	123	18.44	2,248	12.08
เคมี	14	2.10	254	1.36
ยาง พลาสติก หนังสั้ว	99	14.84	3,104	16.67
วัสดุก่อสร้าง	14	2.10	338	1.82
โลหะ	134	20.09	2,068	11.11
เครื่องยนต์	27	4.05	468	2.51
ไฟฟ้า	26	3.90	2,682	14.41
อื่น ๆ	109	16.34	2,271	12.20
รวม	667	100.00	18,615	100.00

ที่มา : กรมโรงงานอุตสาหกรรม

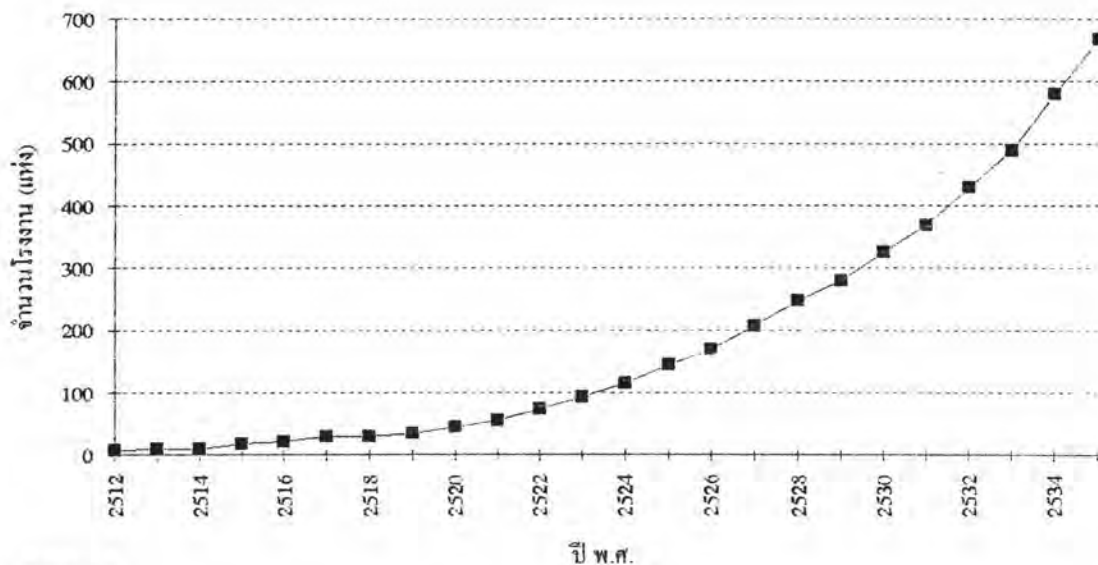

ตาราง 3-6 แสดงจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมตามรายแขวงของเขตประเวศ ปีพ.ศ. 2512-2535

ปี พ.ศ.	จำนวนโรงงาน (แห่ง)				
	สวนหลวง	ประเวศ	หนองบอน	คอกไม้	รวม
2512	4	2	1	-	7
2513	2	-	-	-	9
2514	-	-	1	-	10
2515	2	2	3	-	17
2516	4	-	-	-	21
2517	4	4	1	-	30
2518	-	-	-	-	30
2519	3	1	1	-	35
2520	3	3	4	1	46
2521	5	1	1	2	55
2522	12	4	3	-	74
2523	15	3	1	-	93
2524	9	9	2	3	116
2525	19	8	2	-	145
2526	14	6	3	1	169
2527	21	11	3	2	206
2528	24	9	7	1	247
2529	21	8	3	1	280
2530	26	12	4	5	327
2531	14	17	6	5	369
2532	24	19	14	4	430
2533	29	22	5	3	489
2534	45	34	3	9	580
2535	47	18	5	17	667

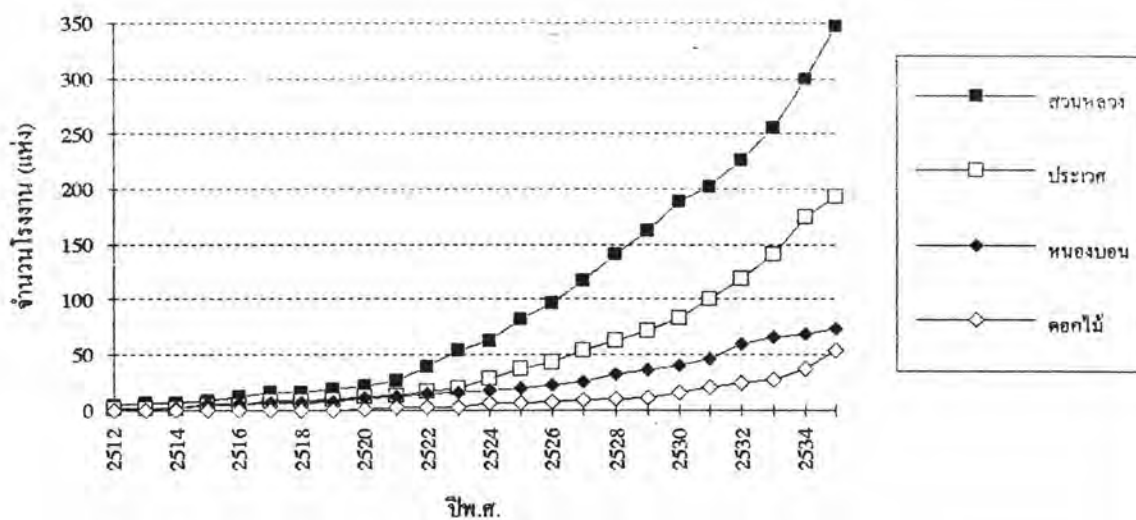
ที่มา : กองควบคุมโรงงาน กรมโรงงานอุตสาหกรรม

แผนภูมิ 3-5 แสดงจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมของเขตประเวศ ในปี พ.ศ. 2512-2535

ที่มา : ตาราง 3-6

แผนภูมิ 3-6 แสดงการเติบโตของโรงงานอุตสาหกรรมตามรายแขวงของเขตประเวศ ปีพ.ศ. 2512-2535

ที่มา : ตาราง 3-6

ตารางที่ 3-7 แสดงจำนวนสถานประกอบการและคนงานของภาคเอกชนในเขตประเวศ
และกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2535

ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนสถานประกอบการ			
	เขตประเวศ		กรุงเทพมหานคร	
	แห่ง	ร้อยละ	แห่ง	ร้อยละ
เหมืองแร่ เหมืองหิน	-	-	66	0.04
ผลิต	765	19.92	32,731	19.18
ไฟฟ้า ก๊าซ ประปา	19	0.49	632	0.37
ก่อสร้าง	60	1.56	1,569	0.92
ขายในภัตตาคาร โรงแรม	2,172	56.55	101,896	59.72
ขนส่ง คมนาคม เก็บสินค้า	40	1.04	3,195	1.87
การเงิน ธุรกิจ ประกันภัย	69	1.80	5,739	3.36
บริการชุมชน ตั้งคม-บุคคล	716	18.64	24,806	14.54
รวม	3,841	100.00	170,634	100.00
คนงานชาย	19,880	54.75	1,004,084	53.94
คนงานหญิง	16,429	45.25	857,427	46.06
รวม	36,309	100.00	1,861,511	100.00

ที่มา : กองวิชาการและการวางแผน กรมแรงงาน

ร้อยละ 1.95 ของจำนวนแรงงานทั้งหมดในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นแรงงานชาย 19,880 คน (1.07%) และแรงงานหญิง 16,429 คน (0.88%) ประเภทสถานประกอบการที่มีมากที่สุดคือ สถานประกอบการเกี่ยวกับการขายในภัตตาคารและโรงแรมมีจำนวน 2,172 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 56.55 ของจำนวนสถานประกอบการทั้งหมดในเขตประเวศ รองลงมาคือ สถานประกอบการกิจการเกี่ยวกับการผลิต ซึ่งมีอยู่ 765 แห่ง หรือร้อยละ 19.92 และสถานประกอบการเกี่ยวกับการบริการชุมชน ซึ่งมีอยู่ 716 แห่ง หรือร้อยละ 18.64 อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาสัดส่วนของจำนวนสถานประกอบการแต่ละประเภทในเขตประเวศเปรียบเทียบกับจำนวนทั้งหมดของกรุงเทพมหานครแล้ว ปรากฏว่าสัดส่วนของเขตประเวศยังค่อนข้างต่ำอยู่มาก

โดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่า โครงสร้างทางเศรษฐกิจของเขตประเวศจะมีลักษณะเช่นเดียวกับกรุงเทพมหานคร กล่าวคือมีแนวโน้มในการขยายตัวด้านการค้าและบริการสูงสุด รองลงมาคือสาขาอุตสาหกรรมซึ่งมีศักยภาพและแนวโน้มสูงขึ้น ส่วนสาขาเกษตรกรรมมีแนวโน้มที่จะลดบทบาทและความสำคัญลง เนื่องจากการขยายตัวของพื้นที่เมืองและพื้นที่อยู่อาศัยชานเมือง ตลอดจนปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะปัญหาน้ำท่วมและน้ำเน่าเสียในคลองสาธารณะที่มีต่อพื้นที่ทำการเกษตรและปอเลี้ยงบลาในเขตประเวศ

โครงสร้างและการคาดการณ์ประชากรของเขตประเวศ

ถึงแม้ประเทศไทยจะเป็นประเทศหนึ่งที่ประสบความสำเร็จในการลดอัตราการเจริญพันธุ์หรือลดอัตราเพิ่มของประชากรของประเทศได้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคม ดังปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แต่ปัญหาประชากรของประเทศก็ยังมีได้ยุติลงเพียงเฉพาะการลดอัตราการเพิ่มประชากร ทั้งนี้เพราะสภาพการกระจายตัวของประชากรในประเทศไทยยังอยู่ในลักษณะที่ไม่สมดุล สะท้อนให้เห็นถึงการขาดการกำหนดรูปแบบและขาดการกำหนดนโยบายพัฒนาเมือง การพัฒนาการตั้งถิ่นฐานในเขตเมืองเป็นไปโดยไม่มีแบบแผน กรุงเทพมหานครจึงมีลักษณะเป็นเอกนคร (Private City) ของประเทศที่เป็นศูนย์กลางของความเจริญ และมีพลังดึงดูดทางเศรษฐกิจสูง จึงทำให้ประชากรในเขตชนบทดิ้นรนอพยพเข้าสู่เมือง² โดยมี

²สุนันทา สุวรรณธม และคณะ ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นเมืองกับการพัฒนาประเทศ, หน้า 11

พื้นที่ชานเมืองรอบของกรุงเทพมหานคร เป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวของ เศรษฐกิจและประชากร ที่หลั่งไหลเข้าสู่เมือง

ประเวศก็เป็นเขตชานเมืองเขตหนึ่งที่ได้รับอิทธิพลจากการขยายตัวดังกล่าว จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นในเขตประเวศส่วนหนึ่งนั้น เป็นประชากรที่อพยพเข้ามาอยู่อาศัยและหางานทำ ทั้งภายในเขตและย่านศูนย์กลางเมืองใกล้เคียง

จากการรวบรวมข้อมูลด้านประชากรของเขตประเวศและกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2525 - 2535 สามารถแบ่งการศึกษาออกเป็นหัวข้อดังนี้

1. จำนวนประชากร ความหนาแน่นประชากร และการเปลี่ยนแปลง
2. โครงสร้างและการกระจายตัวของประชากรในเขตประเวศ
3. การเปลี่ยนแปลงประชากรรายแขวงของเขตประเวศ
4. การคาดการณ์ประชากรในอนาคต

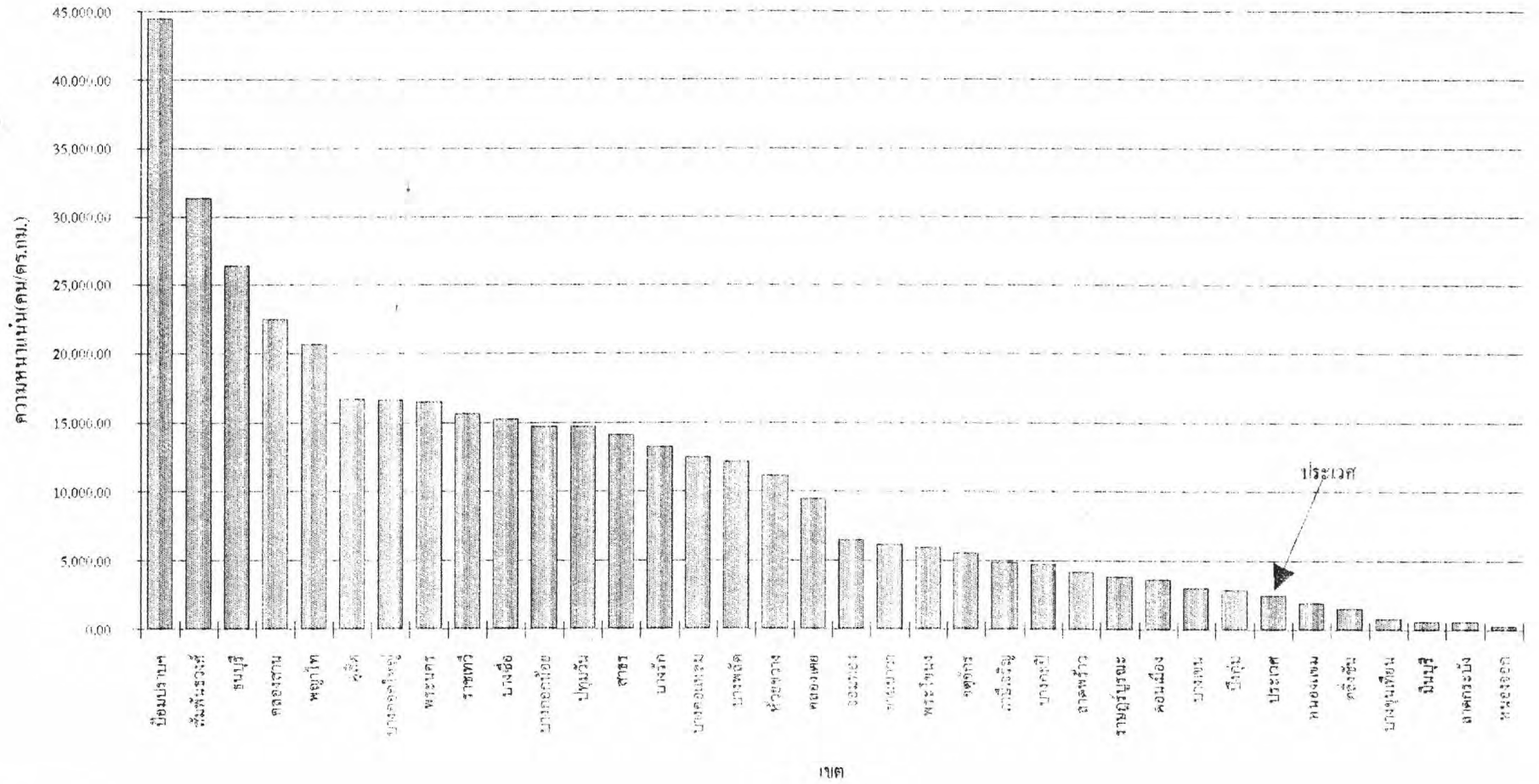
1. จำนวนประชากร ความหนาแน่นประชากร และการเปลี่ยนแปลง

หากพิจารณาจำนวนประชากร ความหนาแน่นประชากร และการเปลี่ยนแปลง ในระดับเขตของกรุงเทพมหานคร (ตารางที่ 3-8) จะพบว่า ในปี พ.ศ. 2530 เขตประเวศ มีประชากรอาศัยอยู่ 187,080 คน คิดเป็นร้อยละ 5.34 ของจำนวนประชากรทั้งหมดในเขต กรุงเทพมหานคร มีความหนาแน่นประชากร 2,268 คนต่อตารางกิโลเมตร ซึ่งน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของกรุงเทพมหานครที่มีความหนาแน่นประชากรถึง 3,575 คนต่อตารางกิโลเมตร และในปี พ.ศ. 2535 เขตประเวศมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นเป็น 205,127 คน คิดเป็นร้อยละ 3.69 ของจำนวนประชากรทั้งหมดในเขตกรุงเทพมหานคร มีความหนาแน่นเพิ่มขึ้นเป็น 2,089 คนต่อตารางกิโลเมตร หรือเพิ่มขึ้นจากเดิมประมาณร้อยละ 9.66 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับเขตอื่น ๆ ในกรุงเทพมหานครแล้ว เขตประเวศยังมีความหนาแน่นประชากรค่อนข้างต่ำ เห็นได้จากแผนภูมิที่ 3-5 เขตประเวศมีความหนาแน่นประชากรอยู่ในลำดับที่ 30 ในจำนวนเขตของกรุงเทพมหานครที่มีอยู่ 36 เขต ทั้งนี้เป็นเพราะเขตประเวศเป็นเขตชานเมืองที่มีพื้นที่มาก เมื่อเทียบเขตชั้นในและเขตชั้นกลางอื่น ๆ ที่มีพื้นที่น้อยกว่า

ตาราง 3-8 แสดงประชากร ความหนาแน่น และการเปลี่ยนแปลงความหนาแน่น รายเขตของทม. พ.ศ. 2530-2535

เขต	พื้นที่ (ค.ร.กม.)	พ.ศ. 2530		พ.ศ. 2535		การเปลี่ยนแปลง ความหนาแน่น (%)
		ประชากร (คน)	ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)	ประชากร (คน)	ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)	
พระนคร	5.536	104,791	18,929.01	91,590	16,544.44	(12.60)
ป้อมปราบฯ	1.931	83,412	43,196.27	85,941	44,505.96	3.03
สัมพันธวงศ์	1.416	50,089	35,373.59	44,349	31,319.92	(11.46)
ปทุมวัน	8.369	145,110	17,338.99	123,371	14,741.43	(14.98)
บางรัก	5.536	88,554	15,996.03	73,276	13,236.27	(17.25)
ยานนาวา	16.662	114,321	6,861.18	102,962	6,179.45	(9.94)
สาทร	9.326	152,656	16,368.86	131,702	14,122.02	(13.73)
บางคอแหลม	10.921	147,258	13,483.93	136,339	12,484.11	(7.41)
คูัด	10.665	264,736	24,822.88	178,525	16,739.33	(32.56)
บางซื่อ	11.545	297,243	25,746.47	176,540	15,291.47	(40.61)
พญาไท	10.265	231,659	22,567.85	212,035	20,656.11	(8.47)
ราชเทวี	7.164	119,121	16,627.72	112,203	15,662.06	(5.81)
ห้วยขวาง	22.679	262,262	11,564.09	252,605	11,138.28	(3.68)
พระโขนง	33.887	182,910	5,397.65	200,835	5,926.61	9.80
คลองเตย	27.193	280,582	10,318.17	256,951	9,449.16	(8.42)
ประเวศ	82.479	187,080	2,268.21	205,127	2,487.02	9.65
บางเขน	76.613	186,668	2,436.51	235,100	3,068.67	25.95
ดอนเมือง	59.789	195,544	3,270.57	218,437	3,653.46	11.71
จตุจักร	32.908	199,026	6,047.95	183,637	5,580.31	(7.73)
บางกะปิ	48.904	201,918	4,128.86	232,506	4,754.34	15.15
ลาดพร้าว	30.476	110,162	3,614.71	128,761	4,225.00	16.88
บึงกุ่ม	69.903	130,340	1,864.58	204,662	2,927.80	57.02
หนองจอก	236.261	60,142	254.56	64,139	271.48	6.65
มีนบุรี	174.331	81,110	465.26	109,508	628.16	35.01
ลาดกระบัง	123.859	63,875	515.71	76,605	618.49	19.93
ชนบุรี	8.626	274,949	31,874.45	227,980	26,429.40	(17.08)
คลองสาน	6.051	146,781	24,257.31	136,118	22,495.12	(7.26)
บางกอกน้อย	11.944	151,382	12,674.31	176,281	14,758.96	16.45
บางพลัด	11.36	145,942	12,847.01	138,208	12,166.20	(5.30)
บางกอกใหญ่	6.18	108,171	17,503.40	102,975	16,662.62	(4.80)
ภาษีเจริญ	53.947	236,572	4,385.27	262,991	4,874.99	11.17
บางขุนเทียน	155.432	109,466	704.27	126,932	816.64	15.96
จอมทอง	25.724	176,699	6,869.03	166,380	6,467.89	(5.84)
คลองตัน	79.698	98,552	1,236.57	124,937	1,567.63	26.77
ราษฎร์บูรณะ	42.874	154,177	3,596.05	165,001	3,848.51	7.02
หนองแขม	48.283	65,822	1,363.25	96,632	2,001.37	46.81
กรุงเทพมหานคร	1568.737	5,609,082	3,575.54	5,562,141	3,545.62	(0.84)

แผนภูมิ 3-7 แสดงความหนาแน่นประชากรรายเขตของกรุงเทพมหานคร ปีพ.ศ. 2535

2. โครงสร้างและการกระจายตัวของประชากรในเขตประเวศ

จากตารางที่ 3-9 และแผนภูมิ 3-8 จะเห็นว่า โครงสร้างประชากรของเขตประเวศนั้นเป็นแบบฐานแคบ ส่วนใหญ่เป็นประชากรที่อยู่วัยเรียนและวัยแรงงาน และเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยมีประชากรที่อยู่ในช่วงอายุ 10-44 ปี รวมกันถึงร้อยละ 69.29 ในขณะที่เด็กที่อยู่ในช่วงอายุ 0-9 ปี และผู้สูงอายุที่มีอายุเกิน 60 ปี จะมีสัดส่วนค่อนข้างน้อย ทั้งนี้เนื่องจากการอพยพเข้าของแรงงานทั้งในภาคอุตสาหกรรมและการค้าบริการที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นจากอดีตที่ผ่านมา ประกอบกับการขยายตัวของที่อยู่อาศัยชานเมืองในเขตประเวศ ส่งผลให้ผู้ซื้อบ้านจัดสรร ทาวน์เฮ้าส์ หรืออาคารชุด ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในช่วงสร้างครอบครัวใหม่ มีผู้ใหญ่มากกว่าเด็ก หรือวัยแรงงานอพยพเข้ามาอยู่ในพื้นที่เพิ่มขึ้น

สำหรับการกระจายตัวของประชากรรายแขวงของเขตประเวศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530-2535 (ตารางที่ 3-10) พบว่า ในปี พ.ศ. 2530 เขตประเวศมีประชากรรวม 187,080 คน และเพิ่มขึ้นเป็น 205,127 คนในปี พ.ศ. 2535 โดยแขวงที่มีประชากรมากที่สุดคือ แขวงสวนหลวง มีจำนวนประชากรถึง 94,501 คน คิดเป็นร้อยละ 46.1 หรือเกือบครึ่งหนึ่งของจำนวนประชากรทั้งหมดในเขตประเวศ รองลงไปได้แก่ แขวงประเวศ หนองบอน และดอกแก้ว ซึ่งมีจำนวนประชากรคิดเป็นร้อยละ 32.6 15.8 และ 5.6 ตามลำดับ แต่จากแผนภูมิ 3-9 จะเห็นว่า แขวงประเวศและแขวงดอกแก้วมีแนวโน้มการเติบโตของประชากรเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ในขณะที่แขวงสวนหลวงและแขวงหนองบอนมีแนวโน้มคงที่ และค่อนข้างลดลงเล็กน้อย

3. การเปลี่ยนแปลงประชากรรายแขวงของเขตประเวศ

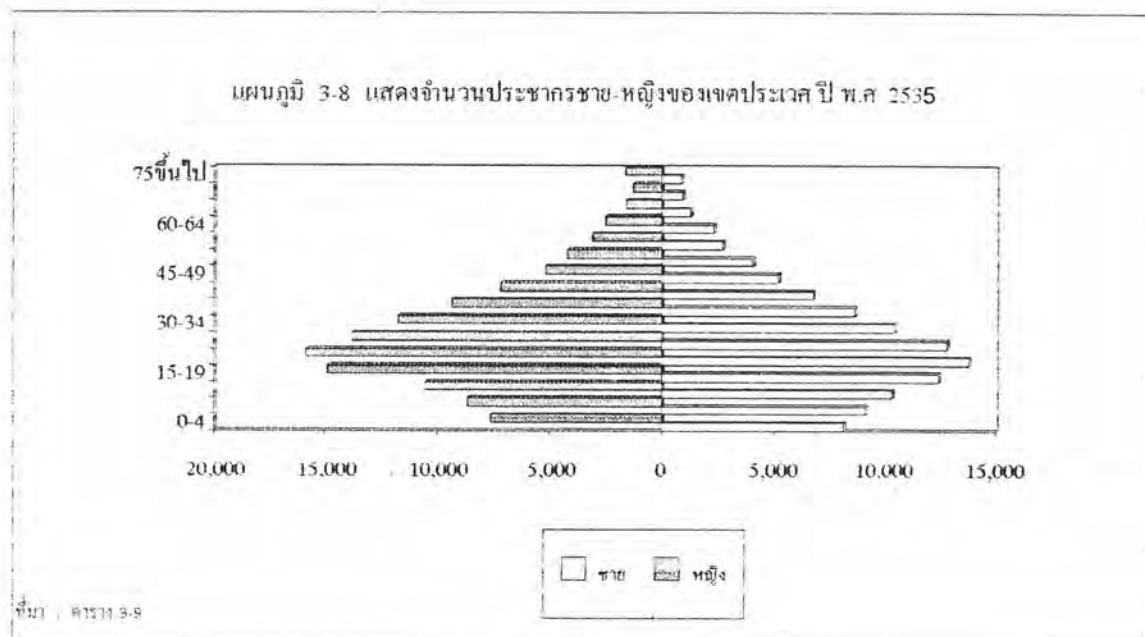
ตารางที่ 3-11 แสดงการเปลี่ยนแปลงประชากรรายแขวงของเขตประเวศระหว่างปี 2525-2530 และ พ.ศ. 2530-2535 จะเห็นว่าในช่วง พ.ศ. 2525-2530 เขตประเวศมีการเติบโตของประชากรเพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 37 ในขณะที่ช่วง พ.ศ. 2530-2535 มีประชากรเพิ่มขึ้นจากเดิมเพียงร้อยละ 10 เท่านั้น สำหรับในระดับแขวงนั้น แขวงประเวศมีการเปลี่ยนแปลงประชากรมากกว่าแขวงอื่น ๆ โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาสัดส่วนการเปลี่ยนแปลง

ตาราง 3-9 แสดงจำนวนประชากร จำแนกตามหมวดอายุและเพศของเขตประเวศ พ.ศ. 2535

ช่วงอายุ	ชาย		หญิง		รวม	
	คน	%	คน	%	คน	%
0-4	8,122	3.56	7,605	3.33	15,727	6.89
5-9	9,074	3.97	8,612	3.77	17,686	7.75
10-14	10,304	4.51	10,531	4.61	20,835	9.13
15-19	12,390	5.43	14,869	6.51	27,259	11.94
20-24	13,790	6.04	15,854	6.94	29,644	12.98
25-29	12,808	5.61	13,736	6.02	26,544	11.63
30-34	10,380	4.55	11,752	5.15	22,132	9.69
35-39	8,602	3.77	9,332	4.09	17,934	7.85
40-44	6,719	2.94	7,144	3.13	13,863	6.07
45-49	5,165	2.26	5,179	2.27	10,344	4.53
50-54	4,080	1.79	4,203	1.84	8,283	3.63
55-59	2,696	1.18	3,054	1.34	5,750	2.52
60-64	2,281	1.00	2,497	1.09	4,778	2.09
65-69	1,264	0.55	1,571	0.69	2,835	1.24
70-74	950	0.42	1,243	0.54	2,193	0.96
75ขึ้นไป	899	0.39	1,610	0.71	2,509	1.10
รวม	109,524	47.97	118,792	52.03	228,316	100.00

หมายเหตุ : รายงานถึง ธันวาคม 2535

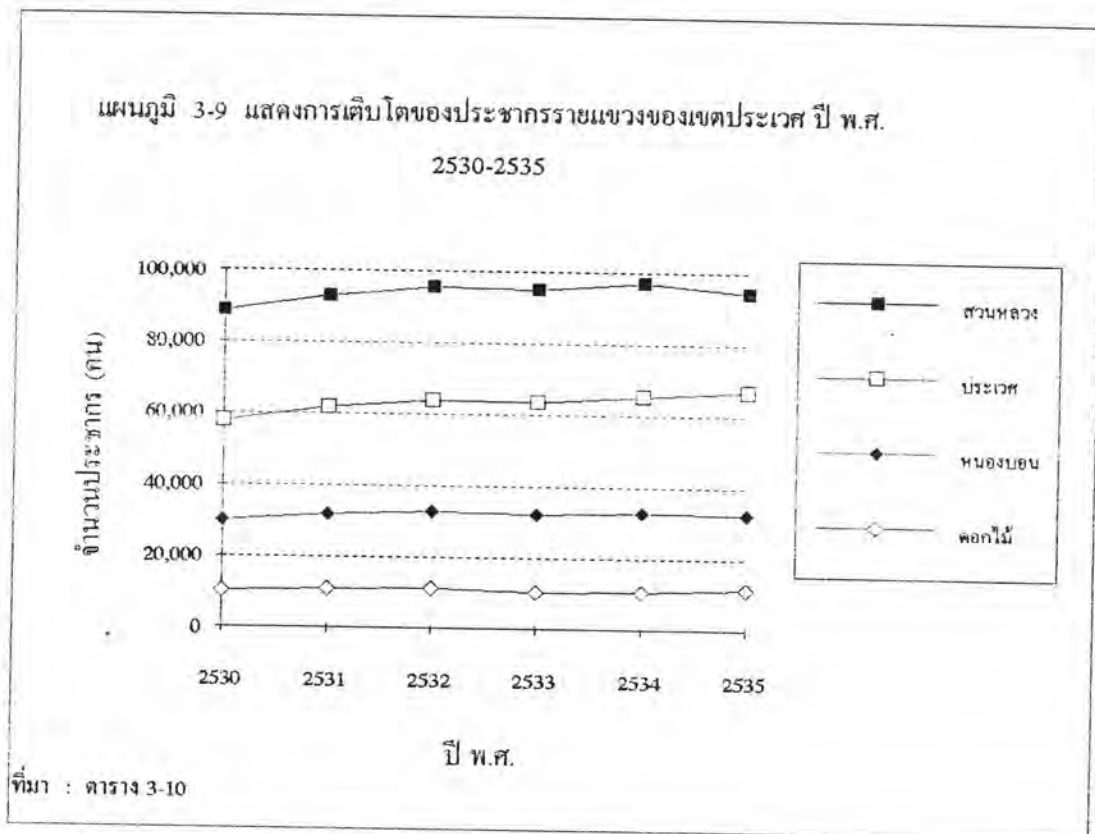
ที่มา : กรมการปกครอง

ตาราง 3-10 แสดงการกระจายตัวของประชากรในเขตประเวศ จำแนกตามรายแขวง พ.ศ. 2525 - 2535

แขวง	จำนวนประชากร (คน)					
	2530	2531	2532	2533	2534	2535
ส่วนหลวง	88,718	92,830	95,515	94,824	97,067	94,501
ประเวศ	57,956	61,610	63,887	63,514	65,254	66,788
หนองบอน	30,049	31,793	32,642	32,104	32,824	32,410
คอกไม้	10,357	10,993	11,268	10,384	10,761	11,428
เขตประเวศ	187,080	197,226	203,312	200,826	205,906	205,127

ที่มา : สำนักงานเขตประเวศ

ตาราง 3-11 แสดงการเปลี่ยนแปลงประชากรรายแขวงของเขตประเวศ พ.ศ. 2525 - 2530 และ 2530 - 2535

แขวง	จำนวนประชากร (คน)			การเปลี่ยนแปลงประชากร					
	ปี พ.ศ.			2525 - 2530			2530 - 2535		
	2525	2530	2535	คน	% จากเดิม	% จากทั้งเขต	คน	% จากเดิม	% จากทั้งเขต
สวนหลวง	67,648	88,718	94,501	21,070	31.15	41.76	5,783	6.12	32.04
ประเวศ	38,931	57,956	66,788	19,025	48.87	37.71	8,832	13.22	48.94
หนองบอน	22,556	30,049	32,410	7,493	33.22	14.85	2,361	7.28	13.08
คอกไม้	7,491	10,357	11,428	2,866	38.26	5.68	1,071	9.37	5.93
เขตประเวศ	136,626	187,080	205,127	50,454	36.93	100.00	18,047	8.80	100.00

ที่มา : เขตประเวศ และการคำนวณ

ตาราง 3-12 แสดงการเปลี่ยนแปลงความหนาแน่นประชากรรายแขวงของเขตประเวศ

พ.ศ. 2525 - 2530 และ 2530 - 2535

แขวง	พื้นที่ (ตร.กม.)	ความหนาแน่นประชากร (คน/ตร.กม.)			การเปลี่ยนแปลง (%)	
		2525	2530	2535	2525-2530	2530-2535
สวนหลวง	20.75	3,260.62	4,276.18	4,555.00	31.15	6.52
ประเวศ	32.05	1,214.81	1,808.47	2,084.00	48.87	15.24
หนองบอน	14.51	1,554.19	2,070.49	2,233.00	33.22	7.85
คอกไม้	15.17	493.74	682.64	753.00	38.26	10.31
เขตประเวศ	82.48	1,656.49	2,268.21	2,487.00	36.93	9.65
กรุงเทพมหานคร	1,568.74	3,486.00	3,576.00	3,546.00	2.58	(0.84)

หมายเหตุ : *ข้อมูลปี พ.ศ. 2534

ที่มา : เขตประเวศ และการคำนวณ

ของประชากรจากเดิม (Relative Change) จะเห็นว่าแขวงประเวศมีประชากรเพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 49 ในช่วง พ.ศ. 2525-2530 รองลงมาได้แก่แขวงดอกไม้มีประชากรเพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 38 และแขวงหนองบอนมีประชากรเพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 33 ขณะที่แขวงสวนหลวงมีการเปลี่ยนแปลงประชากรน้อยที่สุด คือร้อยละ 31 ทั้งนี้คงเนื่องมาจากแขวงสวนหลวงมีการพัฒนาจนเกือบเต็มพื้นที่แล้ว การเพิ่มขึ้นของประชากรจึงมีน้อยลง ส่วนในแขวงประเวศซึ่งเป็นแขวงที่มีพื้นที่ว่างมากกว่าแขวงอื่น ๆ จึงมีการเปลี่ยนแปลงประชากรมากกว่าทุกแขวง

ในทานองเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงประชากรในช่วง พ.ศ. 2530-2535 ระดับแขวงของเขตประเวศมีลักษณะเช่นเดียวกันในช่วง พ.ศ. 2525-2530 แต่ค่าการเปลี่ยนแปลงของประชากรจากเดิมนั้นมีค่าลดลง กล่าวคือ แขวงประเวศยังคงมีการเปลี่ยนแปลงประชากรมากกว่าแขวงอื่น ๆ แต่ประชากรเพิ่มขึ้นจากเดิมเพียงร้อยละ 15 รองลงมาคือ แขวงดอกไม้ แขวงหนองบอน แขวงสวนหลวง โดยมีการเพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 10.34 7.86 และ 6.52 ตามลำดับ

สำหรับการเปลี่ยนแปลงความหนาแน่นประชากร รายแขวงของเขตประเวศ จากตารางที่ 3-12 จะเห็นได้ว่า แขวงสวนหลวงมีความหนาแน่นประชากรสูงกว่าแขวงอื่นค่อนข้างมากคือ ปี 2535 มีความหนาแน่นประชากร 4,555 คนต่อตารางกิโลเมตร ขณะที่แขวงหนองบอน และแขวงประเวศมีความหนาแน่นประชากรใกล้เคียงกัน มีความหนาแน่นประชากร 2,233 และ 2,084 คนต่อตารางกิโลเมตร ตามลำดับ ส่วนแขวงดอกไม้มีความหนาแน่นต่ำมากจากแขวงที่กล่าวมาแล้วอย่างชัดเจน คือมีความหนาแน่นประชากรเพียง 753 คนต่อตารางกิโลเมตร อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงความหนาแน่นประชากรแล้ว จะเห็นว่าแขวงประเวศมีการเปลี่ยนแปลงสูงกว่าแขวงอื่น ๆ มากรองลงมาคือแขวงดอกไม้ ซึ่งทั้ง 2 แขวงนั้นมีแนวรั้วการขยายตัวของพื้นที่เมืองค่อนข้างสูง ทั้งนี้เนื่องจากทั้งสองแขวงดังกล่าวมีสภาพโดยทั่วไปยังคงเป็นพื้นที่เกษตรกรรมนั่นเอง

4. การคาดการณ์ประชากรในอนาคต

การคาดการณ์ประชากรในอนาคต จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลพื้นฐานด้านจำนวนประชากร โครงสร้างประชากร และการเปลี่ยนแปลงในอดีตที่ผ่านมา เพื่อหาวิธีการคาดการณ์ที่เหมาะสมกับข้อมูลเดิมที่มีอยู่ นอกจากนี้ยังต้องอาศัยข้อมูลการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจและการใช้ที่ดินประกอบด้วย เพื่อดูแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคตซึ่งอาจมีผลต่อประชากรในพื้นที่

จากการศึกษาข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจพบว่า โครงสร้างทางเศรษฐกิจของเขตประเวศมีแนวโน้มในการขยายตัวด้านการค้าและบริการสูง รองลงมาคือสาขาอุตสาหกรรม ส่วนสาขาเกษตรกรรมมีแนวโน้มที่จะลดบทบาทและความสำคัญลง เนื่องจากการขยายตัวของพื้นที่เมืองและพื้นที่อยู่อาศัยชานเมือง ซึ่งคาดว่าจะเป็นแรงดึงดูดทำให้เกิดการอพยพเข้ามาในพื้นที่เพื่ออยู่อาศัยและเป็นแรงงานภาคการค้า-บริการ ทำให้มีผลต่ออัตราการขยายตัวของประชากรภายในพื้นที่เพิ่มขึ้น

ลักษณะโครงสร้างประชากรของเขตประเวศเป็นแบบฐานแคบ กล่าวคือ ประชากรส่วนใหญเป็นประชากรที่อยู่วัยเรียนและวัยแรงงาน ซึ่งหากแนวโน้มการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะสาขาการค้าบริการเพิ่มสูงขึ้น ก็จะดึงคนในวัยทำงานให้เข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่เพิ่มขึ้นอีกจำนวนหนึ่ง และการอพยพเข้ามาอยู่อาศัยใหม่ของผู้ซื้อบ้านพักอาศัยอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งคาดว่าจะไม่ทำให้โครงสร้างประชากรในอนาคตเปลี่ยนแปลงไปจากปัจจุบันมากนัก

การใช้ที่ดินของเขตประเวศ มีการเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่เกษตรกรรมไปเป็นพื้นที่เมืองเพิ่มขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป ทั้งพื้นที่พักอาศัยในรูปแบบต่าง ๆ โรงงานอุตสาหกรรม และพาณิชยกรรมชานเมืองซึ่งมีแนวโน้มการขยายตัวสูงขึ้นด้วย คาดว่าแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ยังคงมีอยู่ต่อไป นอกจากนี้การขยายโครงข่ายคมนาคมขนส่งของรัฐก็มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในพื้นที่อย่างเห็นได้ชัด และเป็นแรงดึงดูดให้เกิดการพัฒนาในรูปแบบโครงการต่าง ๆ ตามมาอีกมาก ซึ่งมีแนวโน้มทำให้เกิดการใช้ที่ดินแบบเมืองเพิ่มขึ้น และนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของประชากรในพื้นที่ในอนาคต แต่อัตราการขยายตัวของประชากรคงไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก

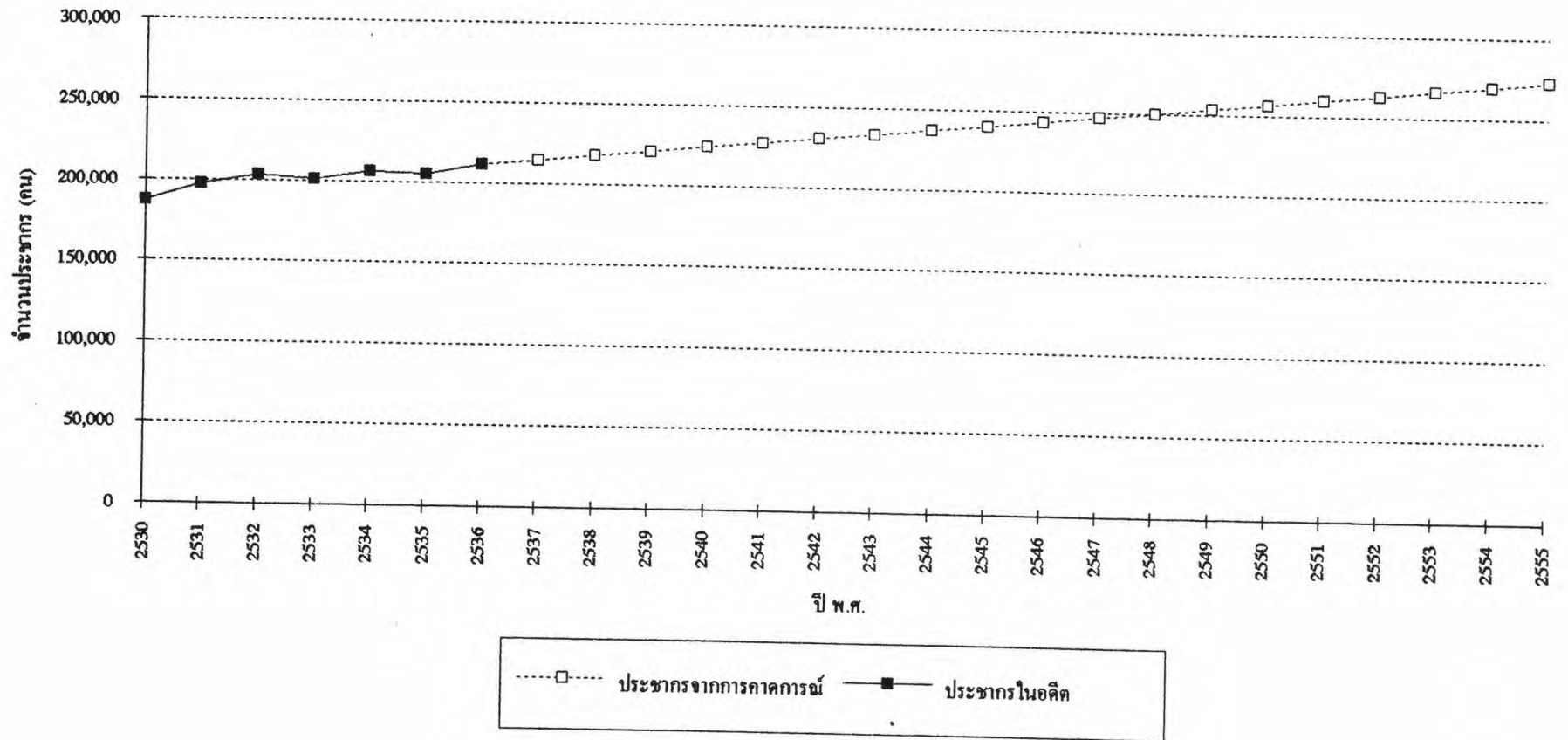
ตารางที่ 3-13 แสดงประชากรในขนาดของเขตพื้นที่การศาลการณี

ปี พ.ศ.	จำนวนประชากร (คน)
2530	187,080
2531	197,226
2532	203,312
2533	200,826
2534	205,906
2535	205,127
2536	211,292
2537	214,543
2538	217,794
2539	221,045
2540	224,296
2541	227,547
2542	230,798
2543	234,050
2544	237,301
2545	240,552
2546	243,803
2547	247,054
2548	250,305
2549	253,556
2550	256,807
2551	260,058
2552	263,310
2553	266,561
2554	269,812
2555	273,063

ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศาลการณี

หมายเหตุ : ตัวเอียงเป็นตัวเลขที่ศาลการณี

แผนภูมิที่ 3-10 แสดงการคาดการณ์ประชากรในอนาคตของเขตประเวศ

การคาดการณ์ดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับข้อมูลจำนวนประชากรในอดีต ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530-2535 (ตารางที่ 3-13) ซึ่งมีลักษณะการเติบโตเป็นแบบเส้นตรง ดังนั้น การคาดการณ์ประชากรในอนาคตของเขตประเวศจึงเลือกใช้แบบจำลองเชิงเส้นตรง (Linear Model) ในการคาดการณ์ โดยคาดการณ์ประชากรในพื้นที่เขตประเวศในอีก 20 ปีข้างหน้า จนถึงปี 2555 ดังแสดงในตาราง 3-13 และแผนภูมิ 3-10

จากตารางที่ 3-13 พบว่า จำนวนประชากรจะเพิ่มสูงขึ้นเป็น 221,045 คน ในปี พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นปีสิ้นสุดแผนพัฒนากรุงเทพมหานครฉบับที่ 4 และในระยะ 10 ปีข้างหน้า หรือปี พ.ศ. 2545 จะมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นเป็น 240,552 คน และในระยะยาว อีก 20 ปีข้างหน้า หรือปี พ.ศ. 2555 เขตประเวศจะมีจำนวนประชากรในอนาคต ถึง 273,063 คน

ในด้านการกระจายตัวของประชากรในระดับแขวงในอนาคต พบว่า แต่ละแขวงของเขตประเวศมีแนวโน้มการเติบโตของประชากรในลักษณะเดียวกัน คือ เพิ่มขึ้นในลักษณะเป็นเส้นตรง โดยมีความลาดชันของกราฟใกล้เคียงกัน โดยที่แขวงประเวศมีศักยภาพในการรองรับการขยายตัวของประชากรสูงกว่าแขวงอื่น เนื่องจากยังมีพื้นที่ว่างเหลืออยู่อีกมาก ส่วนแขวงสวนหลวงมีแนวโน้มการเติบโตที่ลดลงอาจเป็นเพราะมีการพัฒนาพื้นที่จนเกือบอิ่มตัวแล้ว

ระบบโครงสร้างพื้นฐานปัจจุบันในเขตประเวศ

1. ระบบโครงข่ายการคมนาคมขนส่ง

1.1 การคมนาคมทางถนน

ถนนสายหลักของเขตประเวศมีอยู่ 3 สาย ได้แก่ ถนนศรีนครินทร์ ถนนพัฒนาการ และถนนสุขุมวิท 77 (อ่อนนุช) ถนนสายหลักดังกล่าวเป็นถนนที่เปิดพื้นที่เขตประเวศไปสู่พื้นที่เมืองและพื้นที่ใกล้เคียง (ตาราง 3-14, แผนที่ 3-4) โดยที่ถนนศรีนครินทร์ ทอดตัวในแนวเหนือ-ใต้ ซึ่งเป็นเส้นทางหลักที่เชื่อมต่อกับถนนรามคำแหงเขตบางกะปิ และพื้นที่

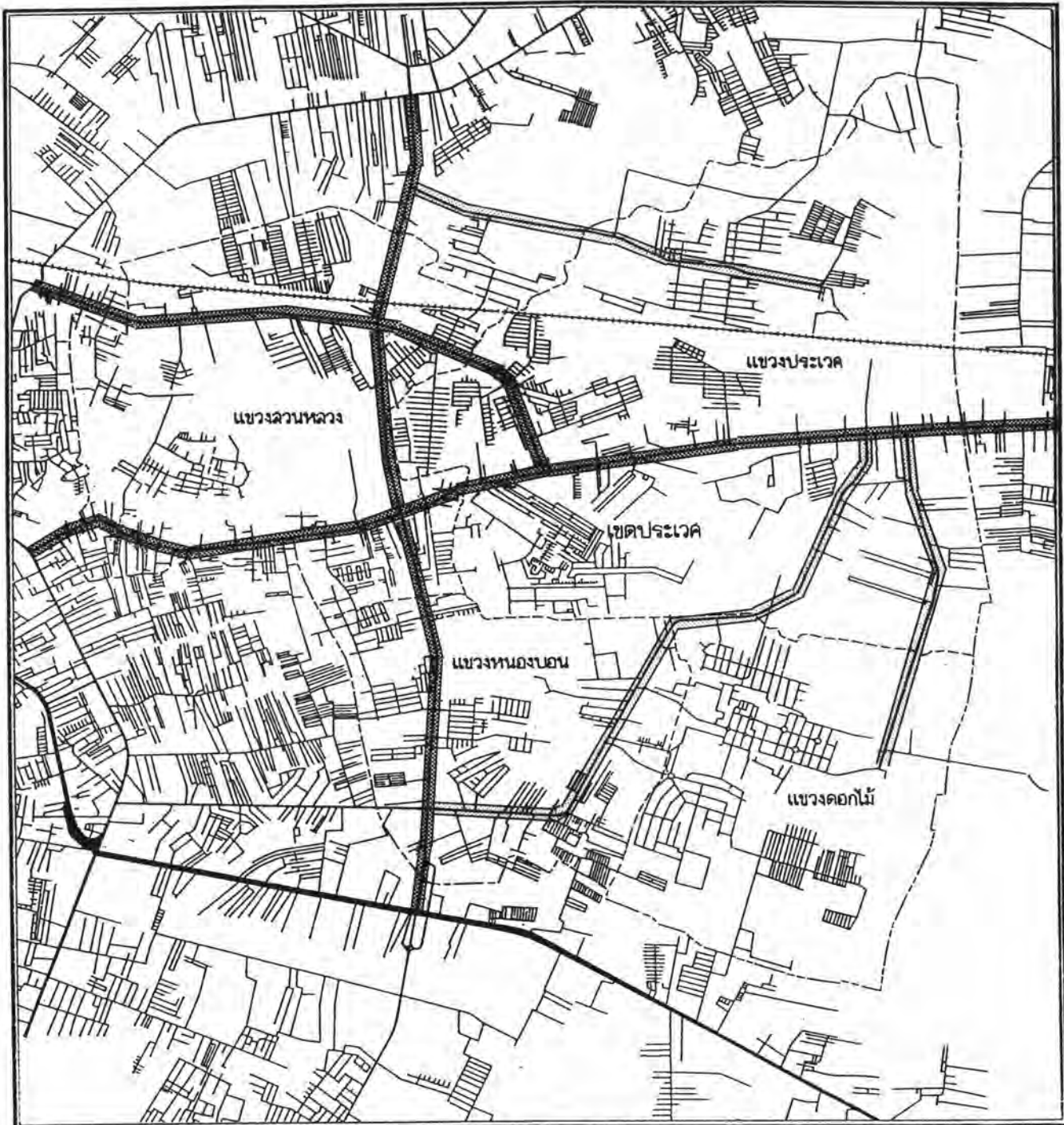
ตาราง 3-14 แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับถนนสายหลักในเขตประเวศ

ถนน	ช่วงถนนจาก	เขตทาง (เมตร)	ผิวจราจร (เมตร)	ความยาว (เมตร)
ศรีนครินทร์	บางนา-ตราดถึงสุขุมวิท 103	35.8	28.0	1,400
	สุขุมวิท 103 ถึงสุขุมวิท 77	35.8	28.0	3,900
	สุขุมวิท 77 ถึงคลองบางกะจะ	34.0	19.0	3,500
พัฒนาการ	แยกคลองตันถึงสุขุมวิท 77	30.0	8.0	7,040
สุขุมวิท 77	คลองขวางบนถึงคลองสองห้อง	22.0	15.0	4,840
	คลองสองห้องถึงคลองตาตุก	29.5	7.0	3,360
สุขุมวิท 103	สุขุมวิทถึงคลองบางบางอ้อ	23.5	7.0	2,300
	คลองบางอ้อถึงคลองปลัดเปรียง	19.0	6.0	5,900
สุขาภิบาล 1	สุขุมวิท 77 ถึงคลองปลัดเปรียง	8.0	6.0	3,980
สุขาภิบาล 2	สุขุมวิท 77 ถึงสุขุมวิท 103	7.5	5.5	7,900
กรุงเทพกรีฑา	คลองบ้านม้าถึงหมู่บ้านนักกีฬาแหลมทอง	34.0	6.0	2,100

ที่มา : กองผังเมือง สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร

ตาราง 3-15 แสดงเส้นทางรถประจำทางของขสมก. ที่ให้บริการในพื้นที่เขตประเวศ

สาย	เส้นทาง-ปลายทาง	เส้นทางให้บริการในเขตประเวศ	หมายเหตุ
11	อ่อนนุช - มาบุญครอง	ถ.สุขุมวิท 77 (อ่อนนุช) - ถ.ศรีนครินทร์ - ถ.พัฒนาการ	-
207	ม.รามฯ1 - ม.รามฯ12	ม.รามฯ12 - ถ.บางนา-ตราด - ถ.ศรีนครินทร์	-
38	ม.รามฯ12 - วค.จันทร์เกษม	-	ให้บริการที่ต้นทาง (ม.รามฯ12)
46	ม.รามฯ12 - รongเมือง	-	ให้บริการที่ต้นทาง (ม.รามฯ12)
48	ม.รามฯ12 - วัดโพธิ์	-	ให้บริการที่ต้นทาง (ม.รามฯ12)
93	ม.นักกีฬา - ท่าหน้าสี่พระยา	ถ.กรุงเทพกรีฑา - ถ.ศรีนครินทร์	-
133	การเคหะบางพลี - พระโขนง	ถ.ศรีนครินทร์ - ถ.พัฒนาการ	-
ปอ.38	ม.รามฯ12 - วค.จันทร์เกษม	-	เส้นทางเดียวกับสาย 38
ปอ.18	ลาดกระบัง - จตุจักร	ถ.สุขุมวิท 77 (อ่อนนุช) - ถ.พัฒนาการ	-
ปอ.20	มีนบุรี - คลองเตย	แยกลำสาละ - ถ.ศรีนครินทร์ - ถ.สุขุมวิท 77 (อ่อนนุช)	-
ปอ.145	ปากน้ำ - จตุจักร	ถ.ศรีนครินทร์	-
ปอ.พ.6	ม.รามฯ12 - สี่พระยา	-	ให้บริการที่ต้นทาง (ม.รามฯ12)

แนวทางการพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมชานเมืองปัจจุบัน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

แสดง : โครงข่ายถนนและลำดับความสำคัญ

สัญลักษณ์

- ถนนสายหลัก
- ถนนสายรอง
- ถนนซอย

ที่มา :

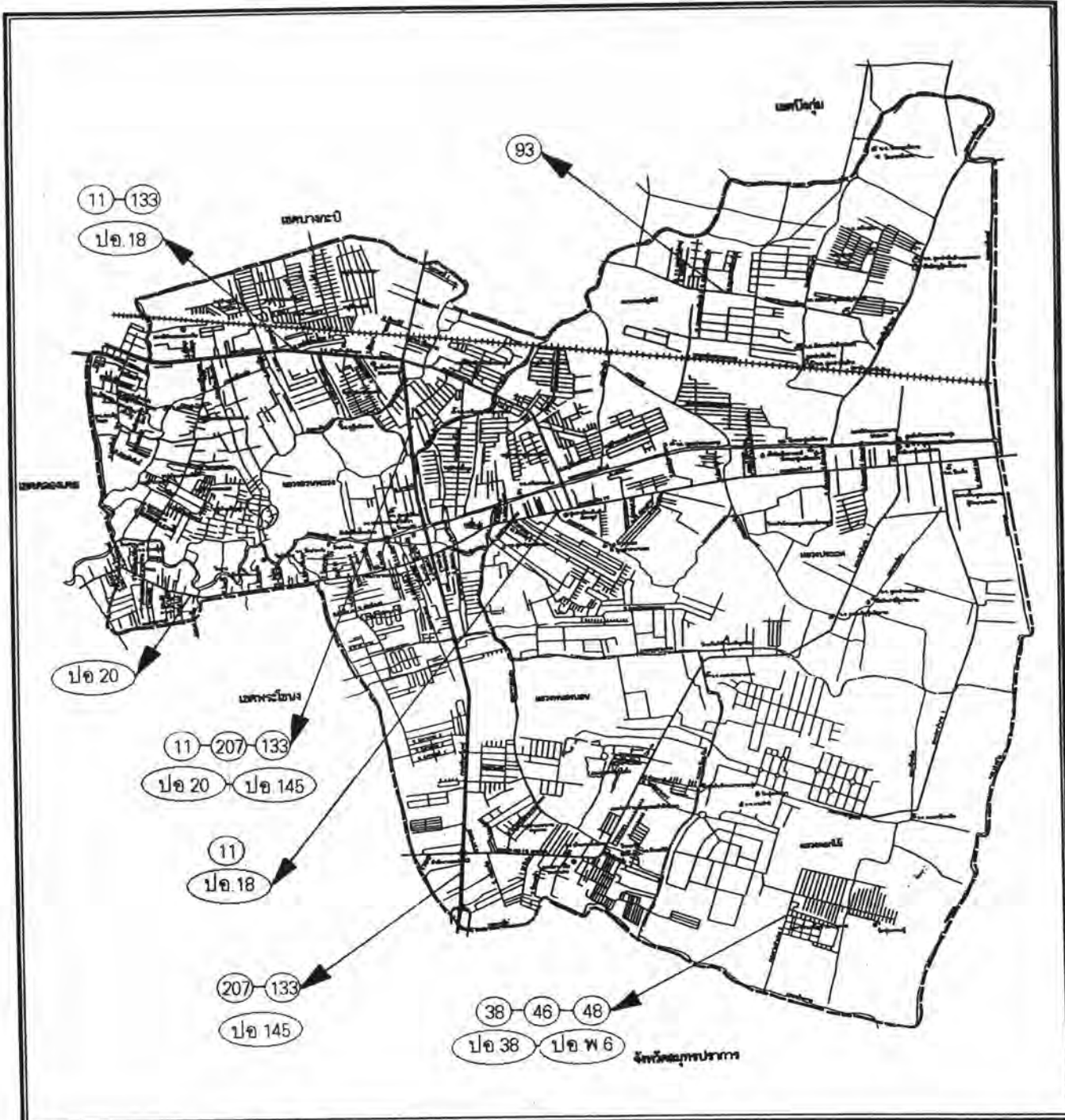

แผนที่ 3-4

ภาววิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวทางการพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมชานเมืองปัจจุบัน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

แสดง : การให้บริการขนส่งสาธารณะของขสมก. ในพื้นที่เขตประเวศ

สัญลักษณ์

○ รถประจำทาง

ที่มา :

มาตราส่วน :

แผนที่

3-5

ภาววิชาการทางสถาปัตย์และเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทางตอนเหนือฝั่งตะวันออกของกรุงเทพมหานคร ส่วนทางด้านใต้ตัดกับถนนบางนา-ตราด และ ถนนเทพารักษ์ในเขตจังหวัดสมุทรปราการ ส่วนถนนพัฒนาการและถนนสุขุมวิท 77 (อ่อนนุช) เป็น ถนนที่มีความสำคัญรองลงมา เนื่องจากเป็นถนนรัศมีในแนวตะวันตก-ตะวันออกของกรุงเทพมหานคร ที่เชื่อมร้อยระหว่างพื้นที่เมืองชั้นในกับบริเวณชานเมืองที่ต่อเนื่องไปยังเขตลาดกระบัง โดยถนน ดังกล่าวเชื่อมต่อกับถนนเพชรบุรีตัดใหม่ และถนนสุขุมวิทตามลำดับ ซึ่งถนนทั้งสองสายนี้เป็นถนน หลักที่ำใช้ในการเดินทางเข้า-ออกเมืองที่สำคัญของกรุงเทพมหานคร

ส่วนถนนสายรองอื่น ๆ ในเขตประเวศซึ่งมีหน้าที่เชื่อมต่อกับถนนสายหลัก เหล่านี้ ได้แก่ ถนนสุขุมวิท 103 (อุดมสุข) ถนนสุขาภิบาล 1 ถนนสุขาภิบาล 2 และ ถนนกรุงเทพกรีฑา ถนนสายรองเหล่านี้ช่วยในการเดินทางเข้า-ออก และเปิดการพัฒนาพื้นที่ ครอบคลุมการหมู่บ้านจัดสรรของภาคเอกชนเป็นจำนวนมาก แต่สภาพถนนโดยทั่วไปยังมีขนาดและการ ก่อสร้างที่ยังไม่ได้มาตรฐาน และลักษณะการเชื่อมร้อยที่ยังไม่เป็นระบบ โดยเฉพาะแขวงดอกไม้ที่มี อยู่ทางตอนล่างของเขตประเวศ ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรยังขาดแคลนโครงข่ายถนนสาย รองและถนนชอยในการเชื่อมต่อกับพื้นที่ใกล้เคียง

นอกจากโครงข่ายถนนที่ค่อนข้างจะสมบูรณ์ในเขตประเวศแล้ว การ ให้บริการขนส่งสาธารณะของเขตประเวศก็เป็นส่วนสำคัญที่จะต้องพิจารณา โดยเฉพาะการให้ บริการรถประจำทางของ ขสมก. ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการให้บริการบนถนนสายหลักในพื้นที่ โดยเฉพาะถนนศรีนครินทร์มีรถประจำทางผ่านมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ถนนพัฒนาการ และ ถนนสุขุมวิท 77 (อ่อนนุช) สำหรับรถประจำทางที่มีต้นทาง-ปลายทางอยู่ในเขตประเวศและมี เส้นทางให้บริการผ่านพื้นที่เขตประเวศ มีดังนี้ (ตาราง 3-15, แผนที่ 3-5)

1) สาย 11 (อ่อนนุช - มาบูนครรอง) ต้นทางอยู่ที่อุจจรัตนบริเวณ ชอยสำนักงานเขตประเวศ (หลังเก่า) ซึ่งตรงข้ามกับแยกถนนสุขาภิบาล 1 วิ่งผ่านถนน สุขุมวิท 77 (อ่อนนุช) เข้าสู่ถนนศรีนครินทร์ พัฒนาการ เพชรบุรีตัดใหม่ และพญาไท ไปสิ้นสุดบริเวณสนามกีฬาแห่งชาติ ถนนพระรามที่ 1

2) สาย 207 (ม.รามฯ1-ม.รามฯ2) ต้นทางอยู่บริเวณมหาวิทยาลัย รามคำแหง วิทยาเขตบึงจิมส์วีสดี วิ่งผ่านถนนบางนา-ตราด ถนนศรีนครินทร์ ถนน รามคำแหง สิ้นสุดที่บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยรามคำแหง

3) สาย 38 (ม.รามฯ2-วค.จันทรเกษม) ต้นทางอยู่บริเวณมหาวิทยาลัยรามคำแหง วิทยาเขตบึงฉลิมสวัสดิ์ วิ่งผ่านถนนบางนา-ตราด ถนนสุขุมวิท อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ถนนพหลโยธิน ปากทางลาดพร้าว สิ้นสุดที่วิทยาลัยครูจันทรเกษม

4) สาย 46 (ม.รามฯ2-รองเมือง) ต้นทางอยู่บริเวณมหาวิทยาลัยรามคำแหงวิทยาเขตบึงฉลิมสวัสดิ์ วิ่งผ่านถนนบางนา-ตราด ถนนสุขุมวิท ถนนพระราม 4 สิ้นสุดที่รองเมือง

5) สาย 48 (ม.รามฯ2-วัดโฑ) ต้นทางอยู่บริเวณมหาวิทยาลัยรามคำแหงวิทยาเขตบึงฉลิมสวัสดิ์ วิ่งผ่านถนนบางนา-ตราด ถนนสุขุมวิท ถนนพระราม 1 วนจักร สิ้นสุดที่วัดโฑ

6) สาย 93 (ม.นักกีฬาฯ-ทำน้ำสี่พระยา) ต้นทางอยู่บริเวณหมู่บ้านนักกีฬาฯ วิ่งผ่านถนนกรุงเทพกรีฑา ถนนศรีนครินทร์ ถนนรามคำแหง สิ้นสุดที่ทำน้ำสี่พระยา

7) สาย 133 (การเคหะฯบางพลี-พระโขนง) เส้นทางให้บริการผ่านถนนบางนา-ตราด เข้าสู่ถนนศรีนครินทร์ และถนนพัฒนาการในพื้นที่เขตประเวศ ผ่านแยกคลองตัน และถนนสุขุมวิท 71 ตามลำดับ

8) สาย บอ.38 (ม.รามฯ2-วค.จันทรเกษม) วิ่งให้บริการเส้นทางเดียวกับรถประจำทางสาย 38

9) สายบอ.18 (ลาดกระบัง-จตุจักร) วิ่งผ่านพื้นที่เขตประเวศ ตามเส้นทางถนนสุขุมวิท 77 (อ่อนนุช) ที่เชื่อมต่อกับเขตลาดกระบัง ผ่านถนนศรีนครินทร์ ถนนพัฒนาการ ผ่านแยกคลองตัน และถนนพระรามเก้า ตามลำดับ

10) สายบอ.20 (มีนบุรี-คลองเตย) วิ่งผ่านพื้นที่เขตประเวศ ตั้งแต่บริเวณช่วงต้นถนนศรีนครินทร์จากแยกลำสาสี เข้าสู่ถนนสุขุมวิท 77 (อ่อนนุช) ไปคลองเตย

11) สายบอ.145 (ปากน้ำ-จตุจักร) ผ่านถนนศรีนครินทร์ จากแยกเทพารักษ์ จนถึงแยกลำสาสี

12) สายบอ.พ.6 (ม.รามฯ2-สี่พระยา) วิ่งจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง วิทยาเขตบึงฉลิมสวัสดิ์ ผ่านถนนบางนา-ตราด ถนนสุขุมวิท ถนนพญาไท สิ้นสุดบริเวณทำน้ำสี่พระยา

จะสังเกตได้ว่า รถประจำทางสาย 38 46 48 ปอ.38 และปอ.พ.6 นั้น ให้บริการกับพื้นที่เขตประเวศเฉพาะต้นทางเท่านั้น กล่าวคือบริเวณมหาวิทยาลัยรามคำแหง วิทยาเขตบึงฉลิมสวัสดิ์-สุวรรณภาศรี เส้นทางที่ให้บริการของแต่ละสายไม่ผ่านบริเวณพื้นที่ภายในของเขตเลย

นอกจากรถประจำทางของ ขสมก. แล้ว ยังมีรถสองแถวของบริษัทเอกชนวิ่งให้บริการบนถนนสายหลัก และถนนสายรอง เป็นช่วงระยะสั้น ๆ ภายในพื้นที่เขตกับพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อเสริมให้ประชาชนในพื้นที่สัญจรไปมาสะดวกยิ่งขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่จะมีจุดเริ่มต้นของเส้นทางจากปากทางถนนสุขุมวิท 77 (อ่อนนุช) เส้นทางที่ให้บริการ ได้แก่ พระโขนง-ลาดกระบัง (มีทั้งรถปรับอากาศและรถธรรมดา) พระโขนง-วัดทุ่ง พระโขนง-ป้ายกระทรงฯ พระโขนง-ม.มิตรภาพ ฯลฯ อย่างไรก็ตาม พื้นที่ส่วนใหญ่โดยเฉพาะพื้นที่ตอนบนและตอนล่างของเขตยังขาดแคลนโครงข่ายถนนสายรองและถนนซอยเพื่อเชื่อมต่อ ทำให้การให้บริการรถประจำทางและรถสองแถวเอกชนไม่สามารถให้บริการได้ทั่วถึง

1.2 การคมนาคมทางรถไฟ

การคมนาคมโดยอาศัยรถไฟชานเมืองของประชาชน ในเขตประเวศ เริ่มมีบทบาทมากยิ่งขึ้นตามการขยายตัวของพื้นที่พักอาศัยชานเมือง และปัญหาการจราจรบนถนนสายหลักต่าง ๆ โดยใช้เส้นทางเดียวกับเส้นทางรถไฟสายตะวันออกซึ่งผ่านพื้นที่ทางตอนเหนือของเขตประเวศ มีสถานีรถไฟขึ้นลงในเขต 2 สถานีคือ สถานีหัวหมาก และสถานีบ้านทับช้าง ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่แขวงสวนหลวงและแขวงประเวศ ตามลำดับ (แผนที่ 3-6) เมื่อพิจารณาจำนวนผู้โดยสารของทั้งสองสถานี (ตาราง 3-16, 3-17, แผนภูมิ 3-11) พบว่าจำนวนผู้โดยสารขึ้นลงที่สถานีหัวหมากมีมากกว่าสถานีทับช้าง ทั้งนี้เนื่องจากสถานีหัวหมากมีการเข้าถึงที่สะดวกจากถนนศรีนครินทร์ ส่วนสถานีบ้านทับช้างตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีชุมชนกระจายตัวอยู่ค่อนข้างเบาบาง และยากต่อการเข้าถึง ซึ่งหากมีการพัฒนาการเชื่อมโยงการเข้าถึงชุมชนกับสถานีรถไฟ จะสามารถปัญหาการจราจรติดขัดบนถนนสายหลักต่าง ๆ และช่วยรองรับการขยายตัวของที่พักอาศัยในพื้นที่ได้มากยิ่งขึ้น

ตาราง 3-16 แสดงระยะทางจากสถานีกรุงเทพฯ และจำนวนผู้โดยสารขึ้นลงในสายตะวันออก

กิโลเมตรที่	สถานี	จำนวน ผู้โดยสารขึ้น	จำนวน ผู้โดยสารลง
0	กรุงเทพฯ	1,598	2,353
5	มักกะสัน	582	644
10	คลองตัน	777	654
15	หัวหมาก*	844	522
21	บ้านทับช้าง*	118	107
27	ลาดกระบัง	399	215
30	พระจอมเกล้า	323	693
31	หัวตะเข้	1,058	681
10	คลองหลวงแพ่ง	262	254
43	คลองอุดมชลจร	96	86
47	เปร็ง	224	324
51	คลองแขวงกลั่น	70	75
54	คลองบางพระ	77	237
61	ฉะเชิงเทรา	1,248	800
79	บางน้ำเปรี้ยว	40	36
85	คลองสิบเก้า	24	33
89	โยทะกา	12	13
122	ปราจีนบุรี	78	103

ที่มา : กองพาณิชย์โดยสาร การรถไฟแห่งประเทศไทย

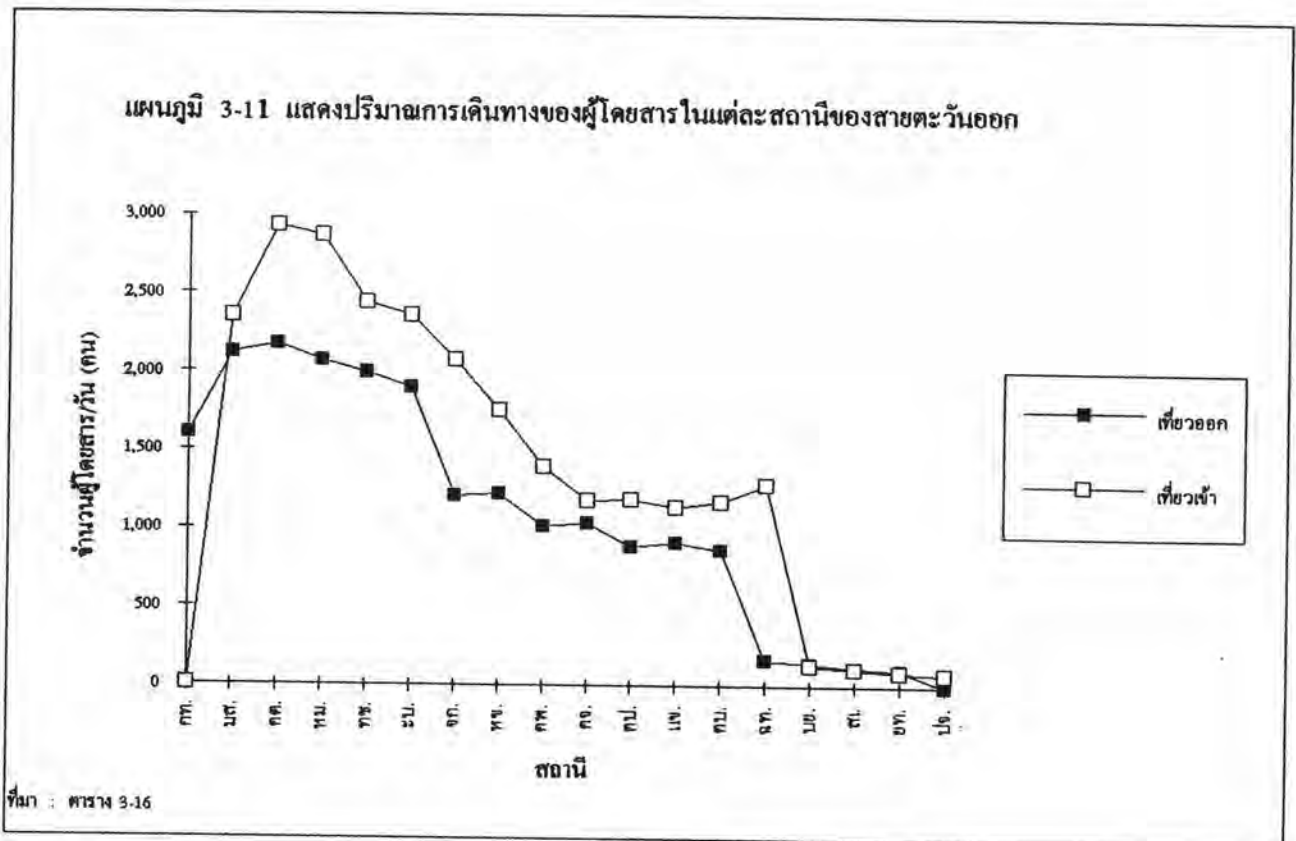
หมายเหตุ : * สถานีขึ้น-ลงในพื้นที่เขตประเวศ

ตาราง 3-17 แสดงปริมาณผู้โดยสารในแต่ละสถานีของสายตะวันออก

กิโลเมตรที่	สถานี	อักษรย่อ	เที่ยวออก	เที่ยวเข้า
0	กรุงเทพฯ	กท.	1,598	
5	มักกะสัน	มส.	2,116	2,353
10	คลองตัน	คต.	2,176	2,933
15	หัวหมาก*	หม.	2,069	2,870
21	บ้านทับช้าง*	ทช.	1,993	2,441
27	ลาดกระบัง	ลบ.	1,900	2,354
30	พระจอมเกล้า	จก.	1,211	2,077
31	หัวตะเข้	หข.	1,222	1,758
10	คลองหลวงแพ่ง	คพ.	1,021	1,392
43	คลองอุดมชลจร	คจ.	1,041	1,183
47	เป็ริง	คป.	893	1,193
51	คลองแขวงกั้น	แข.	918	1,145
54	คลองบางพระ	คบ.	871	1,175
61	ฉะเชิงเทรา	ฉท.	166	1,288
79	บางน้ำเปรี้ยว	บย.	149	135
85	คลองสิบเก้า	ส.	116	114
89	โยทะกา	ยท.	103	90
122	ปราจีนบุรี	ปจ.		78

ที่มา : กองพาณิชย์โดยสาร การรถไฟแห่งประเทศไทย

หมายเหตุ : * สถานีขึ้น-ลงในพื้นที่เขตประเวศ

แนวทางการพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมชานเมืองปัจจุบัน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

แสดง : การคมนาคมทางรถไฟในเขตประเวศ

สัญลักษณ์

- ทางรถไฟ
- ▲ สถานีขึ้น-ลง

ที่มา :

มาตราส่วน :

แผนที่ 3-6

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.3 การคมนาคมทางเรือ

การคมนาคมทางเรือของเขตประเวศในปัจจุบันอาศัยคลองประเวศบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นคลองสายหลักในพื้นที่ โดยมีการให้บริการเดินเรือโดยสารในเส้นทางระหว่างท่าตลาดพระโขนงในเขตคลองเตย กับท่าตลาดเอี่ยมสมบัติในเขตประเวศ 1 เส้นทาง (แผนที่ 3-7) มีท่าขึ้นลงทั้งหมด 12 ท่า จากการสอบถามผู้เป็นเจ้าของเรือโดยสารพบว่า ผู้โดยสารส่วนใหญ่มีที่อยู่อาศัยตามริมคลองและใช้ในการเดินทางควบคู่ไปกับการคมนาคมทางบกคือ เชื่อมระหว่างถนนสุขุมวิทบริเวณสะพานพระโขนงกับถนนศรีนครินทร์และถนนสุขุมวิท 77 (อ่อนนุช) นอกจากนี้เส้นทางดังกล่าวยังสามารถเชื่อมเรียงกับเส้นทางเดินเรือโดยสารคลองแสนแสบที่ท่าคลองตัน ซึ่งเป็นคลองสายหลักในการคมนาคมทางเรือเข้าสู่เขตชั้นในของกรุงเทพมหานคร และคลองลาดพร้าวเชื่อมเรียงกับพื้นที่ทางตอนเหนือของกรุงเทพมหานครอีกด้วย อย่างไรก็ตามการเดินทางทางเรือในคูคลองสายต่างๆ ของเขตประเวศได้ลดบทบาทลงไปอย่างมากด้วยการพัฒนาโครงข่ายถนนและการคมนาคมทางรถยนต์ รวมทั้งการก่อสร้างประตูกันน้ำของระบบป้องกันน้ำท่วมของกรุงเทพมหานคร ตลอดจนสภาพคูคลองที่ตื้นเขินและสภาพความน่าเสียของน้ำ ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้การคมนาคมทางเรือเพื่อใช้ในการติดต่อสัญจรภายในและภายนอกเขตประเวศลดความสำคัญลง

โดยสรุป เขตประเวศนับเป็นเขตชานเมืองของกรุงเทพมหานครที่มีโครงข่ายการคมนาคมขนส่ง เชื่อมเรียงกันระหว่างพื้นที่ภายในเขตและภายนอกเขตค่อนข้างจะสะดวกทั้งทางถนน ทางรถไฟ และทางน้ำ การคมนาคมขนส่งทางถนนเป็นระบบการคมนาคมขนส่งที่สำคัญที่สุดของเขตประเวศในขณะนี้ ทั้งนี้ใช้เพื่อการสัญจรภายในเขตและการติดต่อเชื่อมเรียงกับพื้นที่ภายนอกเขต ในขณะที่ทางรถไฟมีเส้นทางให้บริการแก่ประชาชนโดยผ่านเขตประเวศทางตอนเหนือ และเริ่มมีบทบาทในการให้บริการรถไฟฟ้าชานเมืองแก่ประชาชนในบริเวณใกล้เคียงมากขึ้น และเป็นเส้นทางเชื่อมเรียงกรุงเทพมหานครกับจังหวัดในภาคตะวันออก ซึ่งมีแนวโน้มที่จะเป็นเส้นทางสำคัญในการติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านทางด้านตะวันออกของไทย ส่วนทางน้ำส่วนใหญ่จะเป็นการสัญจรในคลองประเวศบุรีรัมย์ที่ผ่านกลางพื้นที่เขตประเวศ ใช้สำหรับการเดินทางภายในเขตและในระยะสั้น ซึ่งผู้ให้บริการส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีที่อยู่อาศัยในบริเวณริมคลองนั้นด้วย นอกจากนี้ คลองประเวศบุรีรัมย์ยังสามารถใช้สัญจรเพื่อเชื่อมเรียงกับคลองพระโขนง ซึ่งเป็นคลองที่ใช้เป็นเส้นทางเดินเรือในการสัญจรทางน้ำที่สำคัญของกรุงเทพมหานคร

2. ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน

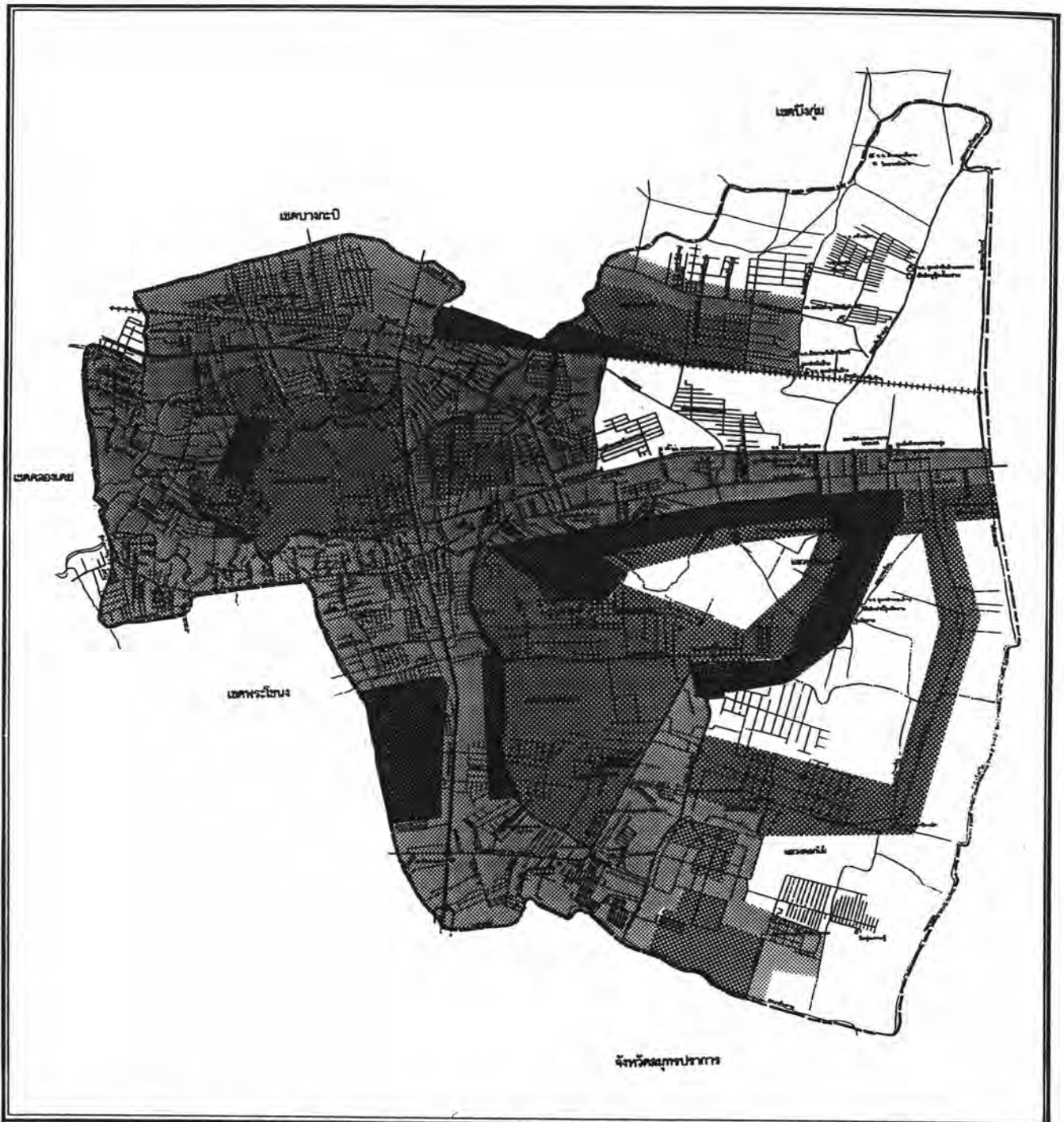
2.1 การให้บริการไฟฟ้า

การให้บริการกระแสไฟฟ้าในเขตประเวศ อยู่ในความรับผิดชอบของการไฟฟ้านครหลวง โดยมีเขตการไฟฟ้าที่รับผิดชอบอยู่ 3 เขตย่อยคือ เขตการไฟฟ้าบางกะปิ (SN) เขตการไฟฟ้าบางพลี (PK) และเขตการไฟฟ้ามีนบุรี (ผ และ ท) ซึ่งมีพื้นที่ให้บริการครอบคลุมเขตประเวศและบริเวณข้างเคียง

เมื่อพิจารณาปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้าโดยรวมของเขตการไฟฟ้าย่อยทั้ง 3 เขต จะพบว่ามีค่าสูงกว่าปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้าจริงของเขตประเวศ แต่สามารถกล่าวโดยรวมได้ว่าเขตประเวศมีปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้าเพิ่มขึ้นทุกประเภท โดยเฉพาะการใช้กระแสไฟฟ้าเพื่อการอุตสาหกรรมมีมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การใช้กระแสไฟฟ้าเพื่อธุรกิจ และเพื่อการอยู่อาศัยตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากความต้องการใช้กระแสไฟฟ้าเพื่อการผลิตสินค้าและบริการเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ อย่างไรก็ตาม นอกจากการขยายการให้บริการกระแสไฟฟ้าให้ครอบคลุมทุกพื้นที่แล้ว การผลิตกระแสไฟฟ้าที่มีกำลังเพียงพอต่อการใช้ในระบบเศรษฐกิจก็เป็นสิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึงเช่นกัน

2.2 การให้บริการประปา

เขตประเวศอยู่ในพื้นที่การให้บริการประปาของการประปานครหลวง โดยมีสำนักงานประปาสภาพระโขนง รับผิดชอบพื้นที่ทางตอนเหนือของคลองประเวศบุรีรมย์ และสำนักงานประปาสภาสมุทรปราการรับผิดชอบพื้นที่ทางตอนใต้ของคลองประเวศบุรีรมย์ ซึ่งในปัจจุบันยังไม่สามารถให้บริการได้ครอบคลุมทั่วถึงในทุกพื้นที่ กล่าวคือมีโครงข่ายท่อประปาดำเนินงานสายหลักและบางช่วงในถนนสายรอง และบางพื้นที่ยังไม่สามารถจ่ายน้ำเพื่อให้บริการตามโครงข่ายดังกล่าว โดยเฉพาะบริเวณริมคลองประเวศบุรีรมย์และพื้นที่ตอนในซึ่งมีโครงข่ายของถนนซอยเข้าไปไม่ถึง โดยผู้ที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ห่างจากถนนหรืออยู่ในพื้นที่เกษตรกรรมมักจะไม่ได้รับบริการ เนื่องจากความไม่คุ้มทุนในการจัดวางท่อประปาซึ่งต้องอาศัยแนวถนนหรือคลองเป็นหลัก

แนวทางการพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมชานเมืองปัจจุบัน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

แสดง : การให้บริการน้ำประปาในเขตประเวศ

สัญลักษณ์

- พื้นที่จำหน่าย ปี 2532
- พื้นที่เขตบริการที่ขยายในปี 2533 - 2536
- พื้นที่เขตบริการที่ขยายในปี 2534 - 2539
- พื้นที่ในความรับผิดชอบ

ที่มา : ฝ่ายวางแผน การประปานครหลวง

	
มาตราส่วน : 	แผนที่ 3-8
 ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	

อย่างไรก็ตาม ฝ่ายวางแผน การประปานครหลวงได้วางแผนเพื่อขยายโครงการให้บริการน้ำประปาเพิ่มขึ้นในอนาคต (แผนที่ 3 - 8) เพื่อขยายเขตบริการให้สอดคล้องกับโครงข่ายถนนสายหลัก สายรอง และถนนซอยในพื้นที่ เพื่ออาศัยโครงข่ายถนนดังกล่าวในการเดินท่อประปาด้วย จากแผนที่จะเห็นว่า ถึงแม้จะสิ้นสุดแผนงานโครงการที่ขยายเขตบริการในช่วงปี พ.ศ. 2534-2539 แล้ว พื้นที่เขตประเวศยังคงมีพื้นที่ที่ไม่ได้รับการอุปโภคบริโภคเฉพาะทางฝั่งตะวันออกของเขต ทั้งนี้เนื่องจากบริเวณดังกล่าวยังคงเป็นพื้นที่เกษตรกรรม มีการตั้งถิ่นฐานกระจัดกระจาย และขาดระบบถนนสายรองและถนนซอยเชื่อมรอยเข้าสู่พื้นที่ จึงทำให้การจัดวางท่อประปาทำได้ยากลำบากและไม่คุ้มทุน

การจ่ายน้ำในเขตประเวศ แบ่งออกเป็นพื้นที่บริการทั้งหมด 22 บล็อก อยู่ในเขตสำนักงานประปาสภาพระโขนง 12 บล็อก และสำนักงานประปาสภาสมุทรปราการ 10 บล็อก จะเห็นได้ว่าพื้นที่บริการทางฝั่งตะวันออกของเขตประเวศ มีปริมาณการใช้น้ำต่อพื้นที่สูงมาก โดยเฉพาะพื้นที่บริการบล็อก 12 11 51 และ 47 มีปริมาณการใช้น้ำต่อพื้นที่สูงกว่า 3,000 ลบ.ม.ต่อวันต่อตร.กม. ซึ่งเมื่อพิจารณาปริมาณการใช้น้ำประปาควคู่กับประเภทการราชที่ดิน จะพบว่าพื้นที่บริการที่มีการราชที่ดินประเภทพาณิชย์กรรมจะมีปริมาณการใช้น้ำสูงกว่าพื้นที่บริการที่มีการราชที่ดินประเภทที่อยู่อาศัย และเกษตรกรรม ในขณะที่เดียวกันพบว่าพื้นที่บริการทางฝั่งตะวันตกของเขตมีปริมาณการใช้น้ำต่อพื้นที่น้อยกว่ามากและในบางพื้นที่ยังมีการให้บริการเข้าไม่ถึง ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่มักยังเป็นพื้นที่เกษตรกรรมและบ่อปลา ซึ่งชาวบ้านและเกษตรกรในละแวกนั้นยังอาศัยน้ำจากคลองธรรมชาติเพื่อใช้ในการอุปโภคและทำการเกษตรอยู่

3. สาธารณูปการในเขตประเวศ

3.1 สถานศึกษา

เขตประเวศมีสถานศึกษากระจายตัวอยู่ในพื้นที่ทั้งหมด 48 แห่ง เป็นมหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ 1 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยรามคำแหง วิทยาเขตปัจฉิมสวัสดิ์-สุวรรณภาสรี หรือ ม.ราม 2 ตั้งอยู่ในแขวงคอกกาวี และเป็นวิทยาลัยเอกชน 1 แห่ง คือ วิทยาลัยเกษมบัณฑิต ตั้งอยู่บนถนนพัฒนาการ แขวงสวนหลวง เป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

7 แห่ง ระดับประถมศึกษา 27 แห่ง โรงเรียนอนุบาล 9 แห่ง โรงเรียนเหล่านี้กระจายตัวอยู่ทั่วवानเขต (แผนที่ 3-9) และเป็นเขตที่มีการให้บริการสถานศึกษาทุกระดับได้อย่างเพียงพอ

3.2 ศาสนสถาน

เขตประเวศมีศาสนสถานทั้งวัดและมัสยิด เป็นศูนย์กลางสำคัญที่รวมของผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ อิสลาม โดยมีวัดในพุทธศาสนา 12 แห่ง และมัสยิด 18 แห่ง ซึ่งส่วนใหญ่มิที่ตั้งอยู่ริมน้ำ โดยเฉพาะริมคลองประเวศบุรีรมย์ นอกจากนี้ยังกระจายอยู่ทั่ววานในพื้นที่ (แผนที่ 3-9)

3.3 สวนสาธารณะและสนามกีฬา

เขตประเวศมีสวนสาธารณะขนาดใหญ่ของ กทม. 1 แห่ง คือ สวนหลวง ร. 9 มีพื้นที่ถึง 500 ไร่ ตั้งอยู่แขวงหนองบอน (รายละเอียดดูภาคผนวก) นอกจากนี้ยังมีสนามเด็กเล่น และสนามกีฬาตามหมู่บ้าน ตลอดจนสนามกอล์ฟและสโมสรต่าง ๆ เช่น สวนหย่อมเมืองทอง 2/1 เสริมมิตรสปอร์ตคลับ สนามกอล์ฟพูนใจ และสโมสรธนาคารกรุงเทพ เป็นต้น (แผนที่ 3-9) ซึ่งนับว่ามีเพียงพอต่อการให้บริการในพื้นที่เขตและพื้นที่บริเวณใกล้เคียงอีกด้วย

3.4 ศูนย์บริการสาธารณสุขและสถานพยาบาล

เขตประเวศมีศูนย์บริการสาธารณสุขและสถานอนามัย 6 แห่ง ตั้งอยู่ในแขวงสวนหลวงและแขวงหนองบอน แขวงละ 2 แห่ง และตั้งอยู่ในแขวงประเวศและแขวงดอกไม้มิ แขวงละ 1 แห่ง และมีศูนย์บริการเฉพาะเรื่องคือ ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ตั้งอยู่บริเวณถนนสุขาภิบาล 2 ในแขวงประเวศ นอกจากนี้ยังมีคลินิกเอกชนกระจายตัวอยู่ในพื้นที่อีกมาก แต่ไม่มีโรงพยาบาลทั้งของรัฐและเอกชนตั้งอยู่ในเขต แต่ในอนาคตคาดว่าจะมีโครงการก่อสร้างโรงพยาบาลขนาด 400-600 เตียง ขึ้นในเขตประเวศ

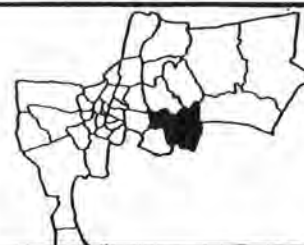
แนวทางการพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมชานเมืองปัจจุบัน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

แสดง : ที่ตั้งและการกระจายตัวของสาธารณูปการ

สัญลักษณ์

- ◆ วัด
- ◆ มัสยิด
- สถานศึกษา
- ✦ ศูนย์บริการสาธารณสุข
- ✱ สวนสาธารณะและสนามกีฬา
- ✱ สถานีตำรวจ

ที่มา :

มาตราส่วน :

แผนที่
3-9

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.5 สถานีตำรวจ

เขตประเวศมีสถานีตำรวจ 3 แห่ง คือ สถานีตำรวจนครบาลคลองตัน สถานีตำรวจนครบาลประเวศ และสถานีตำรวจประเวศย่อย

จะเห็นว่าการกระจายตัวของสาธารณูปการต่าง ๆ ในเขตประเวศค่อนข้างจะกระจุกตัวอยู่ทางบริเวณแขวงสวนหลวงและแขวงหนองบอน ซึ่งให้บริการสอดคล้องกับการกระจายตัวของประชากรและสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

สถานการณ์ด้านที่อยู่อาศัยในเขตประเวศ

การขยายตัวของเมืองทางฝั่งตะวันออกของกรุงเทพมหานคร เข้าสู่เขตประเวศทางด้านทิศตะวันตก ได้ส่งผลให้สถานการณ์การพัฒนาที่ดินและโครงการปลูกสร้างที่อยู่อาศัยในพื้นที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วเข้าแทนที่บริเวณพื้นที่เกษตรกรรม ที่ว่าง และที่รกร้างอื่น ๆ จากสถิติที่อยู่อาศัยจดทะเบียนเพิ่มขึ้นในเขตกรุงเทพมหานครปี พ.ศ. 2530-2534 ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ตารางที่ 3-18) แสดงให้เห็นว่า เขตประเวศมีจำนวนที่อยู่อาศัยจดทะเบียนในสัดส่วนร้อยละ 2.98 ของจำนวนทั้งหมดในเขตกรุงเทพมหานคร และมีอัตราการขยายตัวในปี พ.ศ. 2533-2534 เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 74.74 ซึ่งสูงกว่าการขยายตัวโดยรวมของกรุงเทพมหานครซึ่งมีเพียงร้อยละ 24.70 เท่านั้น และหากเปรียบเทียบกับเขตชานเมืองพื้นที่อื่น เขตประเวศนับว่ามีการขยายตัวอยู่ในระดับสูง

จากแผนที่ 3-10 แสดงถึงการกระจายตัวของที่อยู่อาศัยในรูปแบบของหมู่บ้านจัดสรรและอาคารพักอาศัยขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นในเขตประเวศ โดยมีที่ตั้งของที่อยู่อาศัยดังกล่าวกระจายอยู่ทั่วทุกแขวงของเขตประเวศ แต่หนาแน่นมากในแขวงสวนหลวงและแขวงหนองบอน ส่วนแขวงประเวศและแขวงดอกไม้เริ่มมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ตามการขยายตัวของเมืองและความต้องการของประชากรที่เพิ่มขึ้นด้วย เนื่องจากมีความพร้อมในด้านทำเลที่ตั้งที่ใหม่ห่างจากศูนย์กลางเมืองมากนัก สามารถเดินทางเข้า-ออกได้โดยสะดวก และความพร้อมด้านกาให้บริการด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในพื้นที่ ตลอดจนมีสภาพแวดล้อมที่ดีเหมาะสมกับการ เป็น

ตาราง 3-18 แสดงสถิติที่อยู่อาศัยที่จดทะเบียนเพิ่มขึ้นในเขตกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2530-2534 เรียงจากมากไปหาน้อย

เขต	จำนวนที่อยู่อาศัยจดทะเบียน						สัดส่วนร้อยละ	% การขยายตัว 2533-2534
	2530	2531	2532	2533	2534	รวม		
บางกะปิ	10,265	8,803	10,234	6,375	10,754	46,431	14.64	68.69
บางเขน	5,074	9,669	9,679	6,359	5,976	36,757	11.59	(6.02)
พระโขนง	4,490	5,362	9,897	6,420	3,659	29,828	9.41	(43.01)
ภาษีเจริญ	3,346	3,704	4,973	5,227	6,674	23,924	7.55	27.68
คลองตัน	1,972	2,469	2,231	5,092	4,925	16,689	5.26	(3.28)
ปทุมวัน	0	0	2,452	6,223	7,649	16,324	5.15	22.91
หนองแขม	1,227	2,199	1,723	4,627	2,942	12,718	4.01	(36.42)
มีนบุรี	1,171	2,322	2,667	2,798	3,262	12,220	3.85	16.58
บางขุนเทียน	1,896	2,576	2,512	2,744	2,398	12,126	3.82	(12.61)
ราชบุรีบูรณะ	1,150	2,505	2,495	2,991	2,719	11,860	3.74	(9.09)
ดอนเมือง	0	0	805	3,169	5,775	9,749	3.07	82.23
ประเวศ	0	0	598	3,222	5,630	9,450	2.98	74.74
ห้วยขวาง	1,830	1,586	1,476	1,158	3,384	9,434	2.98	192.23
บางกอกน้อย	1,876	1,763	1,674	692	841	6,846	2.16	21.53
ลาดพร้าว	0	0	1,111	1,658	3,601	6,370	2.01	117.19
จอมทอง	0	0	564	2,269	3,087	5,920	1.87	36.05
ยานนาวา	1,944	1,762	1,093	454	586	5,839	1.84	29.07
คลองเตย	0	0	267	1,861	3,398	5,526	1.74	82.59
ลาดกระบัง	533	755	982	1,152	1,863	5,285	1.67	61.72
ดุสิต	1,091	1,606	1,006	541	751	4,995	1.58	38.82
พญาไท	497	1,919	840	256	896	4,408	1.39	250.00
จตุจักร	0	0	485	1,174	1,739	3,398	1.07	48.13
หนองจอก	279	249	954	759	927	3,168	1.00	22.13
ธนบุรี	874	593	714	258	349	2,788	0.88	35.27
บางพลัด*	0	0	90	1,070	1,492	2,652	0.84	39.44
บางซื่อ	0	0	126	961	869	1,956	0.62	(9.57)
บางกอกใหญ่	159	425	414	321	449	1,768	0.56	39.88
บางคอแหลม	0	0	257	792	505	1,554	0.49	(36.24)
คลองสาน	296	373	309	274	254	1,506	0.47	(7.30)
ราชเทวี	0	0	50	322	985	1,357	0.43	205.90
พระนคร	55	39	231	79	777	1,181	0.37	883.54
ปทุมวัน	85	257	31	84	406	863	0.27	383.33
สาทร	0	0	12	623	205	840	0.26	(67.09)
บางรัก	94	169	250	17	51	581	0.18	200.00
สัมพันธวงศ์	489	0	6	12	20	527	0.17	66.67
ป้อมปราบศัตรูพ่าย	69	37	54	17	53	230	0.07	211.76
กรุงเทพมหานคร	40,762	51,142	63,262	72,051	89,851	317,068	100.00	24.70

ที่มา : ธนาคารอาคารสงเคราะห์

แนวทางการพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมชานเมืองปัจจุบัน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

แสดง : การกระจายตัวของหมู่บ้านจัดสรรและอาคารพักอาศัย
ในเขตประเวศ

สัญลักษณ์

● หมู่บ้านจัดสรร

ที่มา :

มาตราส่วน :

แผนที่
3-10

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ย่านที่อยู่อาศัยชั้นดี เพื่อรองรับการอพยพออกของประชากรที่อาศัยอยู่บริเวณย่านการค้าในเขตเมืองชั้นใน

นอกจากนี้เขตประเวศยังมีพื้นที่อาคารที่ได้รับอนุญาตให้ปลูกสร้างในปี พ.ศ. 2534 มากกว่า 1,000,000 ตารางเมตร (ตาราง 3-19) โดยเกาะกลุ่มอยู่กับเขตพระโขนง ในเขตเมืองชั้นกลาง และเขตห้วยขวาง คลองเตย และจตุจักร ในเขตเมืองชั้นในซึ่งนับเป็นเขตที่มีการขยายตัวของพื้นที่อาคารในอัตราที่สูงของกรุงเทพมหานคร แสดงถึงแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของสิ่งปลูกสร้างหรือพื้นที่เมือง (Built-up Area) ที่ขยายตัวออกมายังพื้นที่เขตประเวศนั่นเอง

เมื่อพิจารณาในระดับแขวงของเขตประเวศ จากสถิติการขออนุญาตปลูกสร้างอาคารในเขตประเวศระหว่างปี พ.ศ. 2531-2534 (ตาราง 3-20) แสดงให้เห็นถึงสภาพการพัฒนาศูนย์ที่อยู่ภายในแขวงสวนหลวงทั้งจำนวนและพื้นที่อาคาร โดยในปี พ.ศ. 2534 แขวงสวนหลวงมีพื้นที่ปลูกสร้างอาคารถึงร้อยละ 42.2 ของเขตประเวศ ขณะที่แขวงประเวศและแขวงหนองบอนมีจำนวนอาคารที่ได้รับอนุญาตให้ปลูกสร้างรองลงมาตามลำดับ แต่ถ้าพิจารณาพื้นที่อาคารของแขวงทั้งสองในปี พ.ศ. 2534 แขวงหนองบอนมีพื้นที่ปลูกสร้างอาคารถึงร้อยละ 41.4 ซึ่งนับว่าใกล้เคียงกับแขวงสวนหลวง ในขณะที่แขวงประเวศมีเพียงร้อยละ 11 เท่านั้น จะเห็นได้ว่าอาคารที่ปลูกที่สร้างในแขวงหนองบอนมีขนาดโดยเฉลี่ยที่ใหญ่กว่า หรือมีพื้นที่อาคารมากกว่าอาคารในแขวงประเวศ ทั้งนี้เพราะแขวงหนองบอนมีพื้นที่ครอบคลุมการพัฒนาบนถนนศรีนครินทร์ และมีอาณาเขตเชื่อมต่อกับเขตพระโขนง ทำให้ได้รับอิทธิพลการขยายตัวของอาคารสำนักงานขนาดใหญ่ และศูนย์การค้าเป็นจำนวนมากจากช่วงต้นของถนนบางนา-ตราด ซึ่งมีแนวโน้มการขยายตัวสูงมาก

ส่วนแขวงคอกก๊วยมีจำนวนและพื้นที่ปลูกสร้างอาคารน้อยที่สุด คือ มีพื้นที่ปลูกสร้างอาคารเพียงร้อยละ 5.4 แต่จากจำนวนและพื้นที่อาคารที่เพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอตลอดช่วงเวลาดังกล่าว ย่อมแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของการพัฒนาในแขวงคอกก๊วยที่จะเกิดขึ้นในระยะต่อไป

ตาราง 3-19 แสดงพื้นที่ของอาคารที่ได้รับอนุญาตให้ปลูกสร้าง จำแนกตามเขต และเขตเมือง ปี 2534

พื้นที่ : ตร.ม.

เขตเมือง	พื้นที่ของอาคารที่ได้รับอนุญาตให้ปลูกสร้าง								
	<3,000	3,000-10,000	10,000-50,000	50,000-100,000	100,000-200,000	>200,000	>400,000	>800,000	>1,000,000
เขตชั้นใน	บางกอกน้อย	-	พระนคร สัมพันธวงศ์ ดุสิต	ป้อมปราบฯ บางกอกใหญ่	บางซื่อ คลองสาน ธนบุรี	สาทร บางคอแหลม	พญาไท ยานนาวา บางรัก ราชเทวี	ปทุมวัน	ห้วยขวาง คลองเตย จตุจักร
เขตชั้นกลาง	-	-	จอมทอง	-	บางเขน	ราชบุรีบูรณะ ดอนเมือง ลาดพร้าว ปิ่นเกล้า ภาษีเจริญ	บางกะปิ บางพลัด	-	ประเวศ พระโขนง
เขตชั้นนอก	-	หนองจอก	มีนบุรี หนองแขม	คลองชัน ลาดกระบัง	บางขุนเทียน	-	-	-	-

ที่มา : ธนาคารอาคารสงเคราะห์

ตาราง 3-20 พื้นที่อาคารได้รับอนุญาตให้ปลูกสร้างรายแขวงของเขตประเวศ พ.ศ. 2531-2534

เขต/แขวง	พ.ศ. 2531			พ.ศ. 2532			พ.ศ. 2533			พ.ศ. 2534		
	จำนวนอาคาร (หลัง/ห้อง)	พื้นที่อาคาร (ตร.ม.)	ร้อยละ (%)	จำนวนอาคาร (หลัง/ห้อง)	พื้นที่อาคาร (ตร.ม.)	ร้อยละ (%)	จำนวนอาคาร (หลัง/ห้อง)	พื้นที่อาคาร (ตร.ม.)	ร้อยละ (%)	จำนวนอาคาร (หลัง/ห้อง)	พื้นที่อาคาร (ตร.ม.)	ร้อยละ (%)
สวนหลวง	1,530	287,873.00	50.9	1,092	265,570.07	38.5	1,154	794,695.94	59.6	1,312	912,505.95	42.2
ประเวศ	765	89,454.06	15.8	996	174,140.90	25.3	940	257,977.41	19.3	655	237,433.67	11.0
หนองบอน	499	130,154.59	23.0	512	229,526.13	33.3	432	217,540.55	16.3	502	894,532.45	41.4
ดอกไม้	56	58,086.60	10.3	107	19,840.92	2.9	100	63,193.25	4.7	259	117,688.90	5.4
เขตประเวศ	2,850	565,568.25	100.0	2,707	689,078.02	100.0	2,626	1,333,407.15	100.0	2,728	2,162,160.97	100.0

ที่มา : กองผังเมือง สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร

จากสถิติจำนวนและพื้นที่อาคารที่ได้รับอนุญาตให้ปลูกสร้างจําแนกตามประเภทอาคารในเขตประเวศ พ.ศ. 2532-2534 (ตาราง 3-21) แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่ลดลงของสัดส่วนพื้นที่อาคารพักอาศัยกับพื้นที่อาคารรวมจากร้อยละ 69.89 ในปี พ.ศ. 2532 เป็นร้อยละ 26.87 ในปี พ.ศ. 2534 จากเปลี่ยนแปลงดังกล่าวถ้าพิจารณาจากสัดส่วนพื้นที่อาคารพักอาศัยกับพื้นที่อาคารรวมของแต่ละแขวง จะเห็นได้ชัดถึงแนวโน้มที่ลดลงของการปลูกสร้างที่พักอาศัยในแขวงสวนหลวงและแขวงหนองบอน ในขณะที่แขวงดอกไม้มักมีการขยายตัวของที่พักอาศัยอย่างต่อเนื่อง ในทางตรงกันข้ามสัดส่วนพื้นที่อาคารพาณิชย์ในเขตประเวศมีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นตามลำดับจากร้อยละ 22.41 ในปี พ.ศ. 2532 เป็นร้อยละ 64.09 ในปี พ.ศ. 2534 การเพิ่มขึ้นดังกล่าวปรากฏชัดเจนในแขวงสวนหลวงและแขวงหนองบอน สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาอาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่บนถนนศรีนครินทร์ นอกจากนี้สัดส่วนพื้นที่อาคารอุตสาหกรรมมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 7.31 ในปี พ.ศ. 2532 เป็นร้อยละ 2.37 ในปี พ.ศ. 2534 โดยแขวงที่มีการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมที่ลดลงอย่างชัดเจนได้แก่ แขวงสวนหลวง แขวงหนองบอน และแขวงดอกไม้

สถิติการขออนุญาตจัดสรรที่ดินในเขตประเวศระหว่างปี พ.ศ. 2531-2534 (ตาราง 3-22) แสดงให้เห็นจำนวนที่ลดลงของการจัดสรรที่ดินโดยสาเหตุของราคาที่ดินที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างมากในช่วงเวลาดังกล่าว อย่างไรก็ตามถ้าหากพิจารณารายละเอียดเป็นรายแขวงจะเห็นว่าแขวงสวนหลวงและแขวงหนองบอนมีจำนวนการจัดสรรที่ลดลง ในขณะที่แขวงประเวศและแขวงดอกไม้มีทั้งการเพิ่มขึ้นและลดลง นอกจากนี้แขวงดอกไม้เป็นแขวงเดียวที่มีสัดส่วนของการจัดสรรต่อจำนวนรวมของทั้งเขตที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 10.27 ในปี พ.ศ. 2532 เป็นร้อยละ 21.03 ในปี พ.ศ. 2534 รูปแบบการพัฒนาส่วนใหญ่จะเป็นการจัดสรรเพื่อการพักอาศัยประเภทเรือนแถว ยกเว้นแขวงดอกไม้ซึ่งปรากฏเฉพาะบ้านเดี่ยวและการจัดสรรเฉพาะที่ดินส่วนการจัดสรรเพื่อพาณิชย์กรรมส่วนใหญ่อยู่ในแขวงสวนหลวง และการจัดสรรเพื่ออุตสาหกรรมเฉพาะในแขวงดอกไม้

ตาราง 3-21 แสดงจำนวนพื้นที่อาคารที่ได้รับอนุญาตให้ปลูกสร้าง จำแนกตามประเภทอาคาร รายแขวง ปีพ.ศ. 2534

พื้นที่ : ตร.ม.

เขต/แขวง	พาณิชย์		พักอาศัย		อุตสาหกรรม		อื่น ๆ		รวม	
	ราย	พื้นที่	ราย	พื้นที่	ราย	พื้นที่	ราย	พื้นที่	ราย	พื้นที่
สวนหลวง	320	573,229	979	237,870	8	4,873	5	96,534	1,312	912,506
ประเวศ	141	65,949	488	143,419	24	25,602	2	2,464	655	237,434
หนองบอน	119	737,841	330	107,760	3	5,220	50	43,711	502	894,532
ดอกไม้	23	8,695	221	91,972	14	15,726	1	1,296	259	117,689
เขตประเวศ	603	1,385,714	2,018	581,021	49	51,421	58	144,005	2,728	2,162,161

ที่มา : กองควบคุมอาคาร สำนักการโยธา กรุงเทพมหานคร

รวบรวมโดย : สำนักนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร

ตาราง 3-22 แสดงการขออนุญาตจัดสรรที่ดินในเขตประเวศ ปี พ.ศ. 2531-2534

พ.ศ.	เขต/แขวง	ประเภทการจัดสรรที่ดิน						
		บ้านเดี่ยว	บ้านแฝด	เรือนแถว	อาคารพาณิชย์	อุตสาหกรรม	ที่ดิน	รวม
2531	เขตประเวศ	131	307	826	50	0	236	1,550
	แขวงสวนหลวง	35	24	614	35	0	95	803
	แขวงประเวศ	16	283	136	0	0	49	484
	แขวงหนองบอน	80	0	76	15	0	92	263
	แขวงคอกไม้	0	0	0	0	0	0	0
2532	เขตประเวศ	321	71	695	63	0	19	1,169
	แขวงสวนหลวง	0	65	548	55	0	14	682
	แขวงประเวศ	0	0	147	8	0	2	157
	แขวงหนองบอน	210	0	0	0	0	0	210
	แขวงคอกไม้	111	6	0	0	0	3	120
2533	เขตประเวศ	311	408	0	0	0	248	967
	แขวงสวนหลวง	239	66	0	0	0	14	319
	แขวงประเวศ	64	312	0	0	0	1	377
	แขวงหนองบอน	8	30	0	0	0	91	129
	แขวงคอกไม้	0	0	0	0	0	142	142
2534	เขตประเวศ	22	0	111	1	46	53	233
	แขวงสวนหลวง	0	0	45	1	0	0	46
	แขวงประเวศ	0	0	66	0	0	2	68
	แขวงหนองบอน	22	0	0	0	0	48	70
	แขวงคอกไม้	0	0	0	0	46	3	49

ที่มา : Property Lines

ลักษณะชุมชนและสภาพแวดล้อมของเขตประเวศ

ลักษณะของชุมชนที่กระจายตัวอยู่ทั่วไปในพื้นที่เขตประเวศ ส่วนใหญ่จะเป็นชุมชนริมคลอง และชุมชนเกษตรกรรมชานเมืองที่มีขนาดเล็กและเป็นชุมชนดั้งเดิม ซึ่งมักจะมีปัญหาพื้นฐานคล้ายกันคือ ขาดแคลนถนนในการเข้า-ออกชุมชน ขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค ขาดการระบายน้ำที่ดีทำให้มีปัญหาน้ำท่วมขังในพื้นที่ เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่อสภาพแวดล้อมของชุมชนเป็นอย่างมาก และมีผลต่อการดำรงชีวิตประจำวันและคุณภาพชีวิตของสังคม

ในปัจจุบันชุมชนที่เริ่มมีบทบาทสำคัญคือ ชุมชนหมู่บ้านจัดสรรของภาครัฐที่ดำเนินการโดยกรมเคหะชาติ และโครงการของภาคเอกชน ลักษณะของชุมชนหมู่บ้านจัดสรรในพื้นที่เขตประเวศส่วนใหญ่จะเป็นชุมชนที่เกิดขึ้นใหม่ เนื่องจากได้รับอิทธิพลการขยายตัวของที่อยู่อาศัยเข้ามาในระยะหลัง โดยมีขนาดชุมชนตั้งแต่ขนาดเล็กถึงขนาดใหญ่ กระจายอยู่ทั่วทุกแขวงในเขตประเวศ ชุมชนเหล่านี้ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการให้บริการสาธารณูปโภคพื้นฐาน เพราะนอกจากจะเป็นชุมชนใหม่แล้ว ยังมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการขออนุญาตจัดสรรที่ดินควบคุมอีกชั้นหนึ่งด้วย

สำหรับสภาพแวดล้อมในเขตประเวศที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนเมืองและพื้นที่เกษตรกรรม ได้แก่ ปัญหาน้ำเน่าเสียในคลองสายหลักของเขตประเวศ และปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย

1. ปัญหาน้ำเน่าเสียในคลองสายหลักของเขตประเวศ

สถานการณ์น้ำเสียของกรุงเทพมหานคร : คุณภาพน้ำในปัจจุบันของคลองในเขตกรุงเทพมหานครอยู่ในสภาพเน่าเสีย ซึ่งเป็นผลมาจากการระบายน้ำเสียจากแหล่งต่างๆ ทั้งชุมชน โรงงานอุตสาหกรรม และธุรกิจการค้าบริการต่างๆ โดยมีได้ผ่านการบำบัดก่อนระบายลงคลอง ซึ่งนับเป็นปัญหาหนึ่งที่สำคัญของสิ่งแวดล้อมเมือง ที่เกิดจากการขยายตัวของเมือง การกระจุกตัวของประชากร และการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยขาดการควบคุมดูแลที่เหมาะสมจากหน่วยงานของรัฐและความรับผิดชอบจากผู้นำทุกคน ปริมาณความสกปรกในน้ำเสียมีมากเกินไปที่คลองจะรองรับและพอกตัวตามธรรมชาติได้ ประกอบกับปริมาณน้ำเน่าเสียที่มาจากต้นน้ำมีปริมาณลดลงตามลำดับ ทำให้น้ำเน่าเสียเกิดสภาพนิ่งและเกิดการเน่าเสียที่รุนแรงขึ้น

สำหรับสภาพคลองธรรมชาติที่มีอยู่มากมายในพื้นที่เขตประเวศนั้น สามารถเชื่อมโยงกับระบบคลองสายหลัก เช่น คลองพระโขนง คลองประเวศบุรีรมย์ คลองสิงห์วัด เป็นต้นซึ่งประชาชนบางส่วนยังใช้น้ำจากคลองเหล่านี้เพื่อการอุปโภค และใช้เป็นทางสัญจรทางน้ำในเขต แต่จากผลการวิเคราะห์น้ำในคลองดังกล่าวโดยการตรวจวัดของสำนักการระบายน้ำ กรุงเทพมหานคร พบว่า น้ำในคลองมีปริมาณสารอินทรีย์ในรูป COD และ BOD ค่อนข้างสูง และเมื่อเปรียบเทียบคุณภาพน้ำในคลองกับมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน ของสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (สวล.) พบว่า คุณภาพน้ำในคลองดังกล่าวจัดอยู่ในประเภทที่ 5 ซึ่งเป็นแหล่งรับน้ำทิ้งจากกิจกรรมบางประเภท และสามารถใช้น้ำประปาเพื่อการคมนาคมเท่านั้น

สาเหตุที่ทำให้คุณภาพของน้ำในคลองสายหลักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานนั้น เป็นเพราะระบบคลองโดยทั่วไปตามธรรมชาติจะเป็นแหล่งรับน้ำทิ้งจากชุมชนและโรงงานอุตสาหกรรมจากพื้นที่โดยรอบ นอกจากนี้ ในพื้นที่เขตประเวศยังได้รับน้ำเสียจากกองขยะอ่อนนุช ซึ่งเป็นแหล่งน้ำเสียที่มีสารพิษเจือปนอยู่หลายชนิดในปริมาณที่สูงกว่าปกติด้วย

2. ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย

สถานการณ์ขยะกรุงเทพมหานคร : ปัจจุบันกรุงเทพมหานครมีปริมาณขยะมูลฝอยประมาณวันละ 7-8 พันตัน ซึ่งสูงขึ้นมากกว่าที่กรุงเทพมหานครได้คาดประมาณไว้เดิมว่าจะมีประมาณ 5,710 ตันต่อวันในปี 2536 และประมาณ 6,242 ตันต่อวันในปี 2537 และในอนาคตคาดว่าจะมีแนวโน้มปริมาณขยะสูงมากขึ้นอีก เนื่องจากกรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงที่มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว และมีประชากรเพิ่มสูงขึ้นทั้งจากการอพยพหลั่งไหลเข้ามาเพื่ออยู่อาศัย ทำงานและท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานครเป็นจำนวนมาก จึงทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยทวีมากยิ่งขึ้น แต่สามารถจัดเก็บขยะมูลฝอยได้ประมาณ 6,200-6,800 ตันต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 85-89 ของปริมาณขยะมูลฝอยทั้งหมด จึงมีปริมาณขยะตกค้างอยู่ประมาณ 800-1,250 ตันต่อวัน หรือประมาณร้อยละ 11-15 ของปริมาณขยะมูลฝอยทั้งหมด โดยมีสถานที่สำหรับกำจัดขยะมูลฝอยของกรุงเทพมหานครอยู่ 3 แห่ง คือ สถานีขนถ่ายมูลฝอยท่าแร่ัง บริเวณโรงกำจัดขยะมูลฝอยหนองแขม และโรงกำจัดขยะมูลฝอยอ่อนนุช

บริเวณโรงกำจัดขยะมูลฝอยอ่อนนุช มีที่ตั้งอยู่บนถนนสุขุมวิท 77 (อ่อนนุช) แขวงประเวศ มีเนื้อที่ประมาณ 13 ไร่ มีปริมาณขยะเข้ามาทุกวันละ 2,000 ตัน โดยนำมาเทกองกลางแจ้ง (Open Dump) ปัจจุบันกรุงเทพมหานครได้ก่อสร้างโรงงานกำจัดมูลฝอย (Com-Post Plant) ขึ้นและสามารถกำจัดขยะได้ประมาณ 1-2 พันตัน และได้จ้างเหมาเอกชนขนมูลฝอยและนำไปทำลายโดยวิธีฝังกลบอย่างถูกสุขลักษณะไม่น้อยกว่าวันละ 2,000 ตัน ที่อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ดังนั้น จะเห็นได้ว่ากรุงเทพมหานครยังไม่สามารถเก็บขนและกำจัดขยะมูลฝอยได้หมดในปัจจุบัน ทำให้ยังมีขยะตกค้างในปริมาณมาก โดยเฉพาะตามตรอก ซอย และพื้นที่ในบริเวณชานเมือง รวมทั้งในชุมชนแออัดต่าง ๆ ด้วย

ในพื้นที่เขตประเวศเอง นอกจากจะมีปัญหาการเก็บขนมูลฝอยและมีมูลฝอยตกค้างในพื้นที่เช่นเดียวกับเขตอื่น ๆ ของกรุงเทพมหานครแล้ว พื้นที่ภายในเขตยังเป็นที่ตั้งของโรงงานกำจัดขยะมูลฝอยอ่อนนุช และเป็นที่ทิ้งขยะของกรุงเทพมหานคร ซึ่งนอกจากจะเป็นแหล่งมลพิษ แหล่งแพร่กระจายของเชื้อโรค สังกัดเหม็นและควันไฟจากการเผาขยะไปยังบริเวณโดยรอบจนทำลายสภาพแวดล้อมของชุมชนโดยตรงแล้ว น้ำเน่าเสียจากกองขยะซึ่งมีสิ่งสกปรกและสารพิษเจือปนยังไหลลงสู่คูคลองใกล้ เคียงและแหล่งน้ำใต้ดินโดยมิได้ผ่านการบำบัด ซึ่งเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อสภาพแวดล้อมและชุมชนในบริเวณนั้น

ผลจากการศึกษาเพื่อจัดทำแผนและผังพัฒนาเขตประเวศ โดยภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง ได้กำหนดให้พื้นที่บริเวณลานกองมูลฝอยและโรงกำจัดขยะอ่อนนุช เป็นพื้นที่เฉพาะที่ควรปรับปรุงและจัดทำระบบบำบัดน้ำเสียในพื้นที่ เพื่อบำบัดน้ำเสียจากกองขยะก่อนระบายลงสู่คูคลองโดยรอบพื้นที่

สรุป

เขตประเวศในปัจจุบัน เป็นเขตชานเมืองกรุงเทพมหานครซึ่งมีความได้เปรียบในเชิงที่ตั้งที่เหมาะสมต่อการขยายตัวของเมืองและกิจกรรมทางเศรษฐกิจสาขาอื่น ๆ ซึ่งนอกจากเขตประเวศจะมีทำเลที่ตั้งเหมาะสมแล้ว ยังมีโครงข่ายคมนาคมขนส่งที่สะดวกทั้งทางถนน รถไฟ และเรือ ที่สามารถเชื่อมโยงติดต่อกับพื้นที่ชานาน และศูนย์กลางเมืองของกรุงเทพมหานครได้โดยสะดวก นอกจากนี้ยังมีสวนหลวง ร. 9 ซึ่งเป็นสวนสาธารณะระดับเมืองขนาดใหญ่ที่เป็นจุดดึงดูดสำคัญของการพัฒนาเขตประเวศ แต่ขณะเดียวกันเขตประเวศก็มีที่ทิ้งขยะอ่อนนุช ซึ่งเป็นที่ทิ้งขยะของกรุงเทพมหานครที่ก่อให้เกิดปัญหาต่อทั้งชุมชนและสภาพแวดล้อมในพื้นที่บริเวณใกล้เคียง อย่างไรก็ตาม หากการพัฒนาพื้นที่ของเขตประเวศโดยรวมจะเป็นเพื่อรองรับการขยายตัวของที่อยู่อาศัยชานเมืองในอนาคตแล้ว คงต้องมีแนวทางหรือมาตรการควบคุมของรัฐเพื่อนำไปสู่การพัฒนาพื้นที่ที่เหมาะสมต่อไป